

HURRIYAT

O'zingni angla!

MUSTAQIL GAZETA

2013-yil 2-oktabr, chorshanba * № 41 (845) * 1996-yil dekabrda chiqarib boshlagan * elektron manzil: info@uzhurriyat.uz * www.uzhurriyat.uz

Хитойлик шифокорлар бурунни пешонага ўтказишди

Янги нафас олиш аъзосини тайёрлаш учун шифокорлар Сиаолианнинг қовурғасидан тоғай олишган ва уни йигитнинг пешонасидаги терига киритишган. Янги бурун шу ой охиригача ўсиб бўлиши керак, шундан сўнг уни ўзининг оддий жойига кўчириб ўтказишди.

⇒ 5-бет

Аввало, фидойи инсон бўл!

Сўнги икки йил давомида атрофдаги бир-икки дугонангу устозларингни ҳисобга олганда жуда озчилик билан мулоқотда бўлдинг. Бу фурсат ўсмирлик давридан ёшлик даврига ўтиш йиллари эди. Энди улғайдинг, қизгинам, вояга етдинг ҳисоб. Саволимга жавоб бер-чи: эрка ўсмирлик давридаги яшаш тарзидан воз кечиб, балоғат ёшида зарур бўлган одобларни қай даражада ўзлаштирдинг?

⇒ 6-бет

Ҳар ерни қилма орзу...

— Ушанда Ўзбекистоннинг нимасини соғингандингиз, тоғиними, боғиними, пойтахтиними? — сўради Нўъмон акадан.
— Ҳаммасини — ҳавосини, жамолини, шамолни. Битта гап айти. Абдумўмин деган набирам 6-синфда ўқийди. Ҳар куни дарсга кетишдан олдин мен билан кучоқ очиб хайрлашди.

⇒ 7-бет

ЎЗБЕКИСТОН ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАРИГА

1 октябрь - Ўқитувчи ва мураббийлар куни

Муҳтарам устоз ва мураббийлар!

Қадрли дўстлар!
Ҳар қайси одамнинг ҳаётда соғлом ва комил инсон бўлиб вояга етишида ота-онаси билан бирга муаллим ва ўқитувчининг ўрни ва аҳамияти ҳақида кўп ёзилган, кўп айтилган.

Ҳақиқатан ҳам, инсонни инсон қилиб камол топтиришда, унга билим ва одамийлик, меҳр-оқибат, эзгу орзу-ниятлар билан яшаш туйғуларини синдиришда, бир сўз билан айтганда, жамиятимизнинг муносиб фуқароси бўлиб ҳаётга кириши ва мустақам ўрин олишида ўқитувчи ва мураббийлар, домлаларнинг, барча таълим соҳаси фидойиларининг ҳиссаси беқиёс эканини халқимиз яхши билади ва юксак қадрлайди.

Ана шундай олижаноб вазифани ўз зиммасига олган, ёш авлодимизга илму фан ва ҳаёт сирларини ўргатишдек масъулиятли ишни адо этиб келатган инсонларнинг ҳеч нарса билан ўлчаб, баҳолаб бўлмайдиган меҳнатини инobatга олиб, бундан 17 йил олдин мамлакатимизда ўқитувчи ва мураббийлар кунини таъсис этганимиз, авваламбор жамоатчилигимиз, бутун халқимизнинг хоҳиши ва интилишини ўзида муҷассам этган, десам, ўйлайманки, айни ҳақиқатни айтган бўламан.

Азиз юртдошлар!
Биз бугун дунёдаги тараққий топган демократик мамлакатлар қаторига кириши, халқимизнинг ҳаётини обод ва фаровон қилиши, халқаро майдонда Ватанимизнинг ўзига муносиб ўрин эгаллаши, лўнда қилиб айтганда, "Ўзбекистон — келажоги буюк давлат" деган мақсадга эришиш каби ўта оғир, шу билан бирга, ўта шарафли вазифани амалга ошириш йўлида бор кучимиз, бутун борлигимизни сафарбар этиб меҳнат қилаётганимиз барчамизга аён.

Мана шундай эзгу ва юксак марраларга етишда миллий давлатчилигимизни қуриши, иқтисодий-тизимни биз учун янги аснода — бозор муносабатлари негизда ташкил этиши, бутун ҳаётимизнинг маъно-маънунини ўзгартириётган кенг қўламли ислохотларни жорий қилиши, муҳтасар айтганда, мамлакатимизнинг қиёфасини тубдан янгилаш мақсадида амалга оширган улкан ишларимизни бугун дунё ҳамжамияти тан олаётганини гурур ва ифтихор билан таъкидлашга тўлиқ асосларимиз бор.

Биз қўлга киритган, барчанинг ҳавасини тортидиган ютуқ ва натижаларимиз ҳақида сўз юртар эканмиз, уларга замин бўлган омил ва мезонлар хусусида, халқимизнинг фидокорона меҳнати, онгу тафаккури, сиёсий-ижтимоий фаоллиги юксалиб бораётгани ҳақида албатта кўп гапириш мумкин.

Лекин, шулар қаторида авваламбор биз ўз вақтида бошлаган ва амалга оширган таълим-тарбия соҳасидаги ислохотлар, узокни кўзлаган, чуқур ўйланган Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умумий миллий дастури ҳал қилувчи ўрин тутганини алоҳида қайд этиш зарур.

Ҳеч шубҳасиз, бу борада янгича фикрлайдиган, ўзлигини, қадр-қимматини чуқур англайдиган, замонавий билим ва касб-ҳунарларни, чет тилларни пухта эгаллаган, ҳеч қимдан кам бўлмайдиган ёшларимиз ҳақиқатан ҳам бизнинг суянчимиз ва таянчимиз бўлиб, биз бошлаган ишларни давом эттиришга қодир эканини бугунги ҳаётимизда исботлаб бераётганининг ўзи барча эришган ютуқ ва марраларимизнинг асосий мезони ва шартли бўлди, десак, асло хато бўлмайди.

Шу муносабат билан бир фикрни таъкидлаб айтишни ўринли деб биламан: биз билим ва тарбия бериб вояга етказётган навқирон ўғил-қизларимиздек, қийинчилик ва синовлар олдида бош эгмайдиган, ўз Ватани, ўз халқига хизмат қилишга бел боғлаган, янгиликка интилиб яшайдиган, ғайрат-шижоатга тўла, кўзлари ёниб турган ёш авлодимиздек авлод дунёда ўзи камдан-кам топилади.

Ана шундай соғлом ва баркамол авлодни тарбиялаш йўлидаги фидойи меҳнатингиз учун сиз, азизларга — ўқитувчи ва мураббийлар, устоз ва домлалар, олим ва олималарга ҳар қанча тасаннолар айтсак, таъзим этсак, арзийди, албатта.

Хурматли дўстлар!
Биз бугун қандай шиддат билан ўзгараётган, ўзаро рақобат ва манфаатлар кураши тобора кучайиб бораётган мураккаб бир даврда яшаётганимиз ҳаммага маълум.

Бундай кескин рақобат айниқса илм-фан, таълим-тарбия, илмий-техник тараққиёт соҳасида яққол намойн бўлаётганини кўриш, англаш қийин эмас.

Ҳозирги вақтда дунёдаги етакчи олимлар ва экспертлар орасида кенг тарқалаётган фикрни ино-

батга оладиган бўлсак, давом этаётган глобал молиявий-иқтисодий инқироз ҳақида гапирганда, улар, биринчи навбатда инсон капиталини, таълим ва илм-фан соҳасини ҳозирги замон тараққиётининг ҳал қилувчи кучи сифатида кўраётган, уларнинг ривожини катта маблағ ажратаётган ва кенг имконият очиб бераётган давлатгина бу инқироздан янада кучли бўлиб чиқишини башорат қилаётгани бежиз эмас, албатта.

Бугун ўтган давр мобайнида амалга оширган ишларимизни ҳолисона баҳолаб эканмиз, таълим-тарбия соҳасида ҳали қиладиган кўпгина вазифаларимиз борлигини, ўз ечимини кутаётган долзарб муаммоларни ҳал қилиш, энг муҳими, бу борада бошлаган ислохотларни мантикий яқинига етказиш, уларнинг ярим йўлда қолиб кетишига, ўзибўларчиликка йўл қўймайлик зарурлигини ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Авваламбор, барча таълим муассасалари, хусусан, умумтаълим мактаблари ва лицей-коллежларни давр талабларига мос ҳолда ривожлантириш, замонавий жиҳоз ва ускуналар, ўқув лабораториялари ва устахоналар билан таъминлашни давом эттириш, янги таълим стандартлари, дастур ва қўлланмаларни жорий этиш масаласини энг муҳим вазифамиз сифатида кўришимиз даркор.

Мамлакатимизда шаклланган узлуксиз таълим тизимининг юқори босқичи бўлиши олий ўқув юрталарининг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш, юксак малакали мутахассис ва кадрлар тайёрлаш сифатини ошириш мақсадида уларнинг фаолиятини такомиллаштириш эҳтиёжини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

Шу борада қўзланган режаларни амалга ошириш ва уларни молиялаштириш учун Олий таълим муассасаларининг моддий-техник базасини ривожлантириш фонди ташкил этилгани, ҳар йили давлат бюджетидан айни шу йўналишларга катта ҳажмдаги маблағлар ажратилаётгани алоҳида эътиборга лойиқ.

Юртимиздаги эски, яъни, икки босқичли аттестация тизимидан воз кечиб, иқтисодий ривожланган давлатларда қабул қилинган стандартларга мос равишда, тўридан-тўғри фан доктори унвонини олиш бўйича диссертация ёқлаш тизимига ўтганимиз ва бу йўналишда туб ўзгаришлар амалга оширилаётгани олий таълим соҳасидаги кенг қўламли ислохотлар йўлида янги бир амалий қадам бўлди.

Энг асосийси, бундай ишларимиз аввало институт ва университетларимиздаги ўқув жараёнларини, уларнинг юксак талабларга жавоб берадиган малакали кадрлар тайёрлаш салоҳиятини дунёдаги илгор олий ўқув юрталари даражасига кўтариш, ушбу билим даргоҳларида фидокорона меҳнат қилаётган домлаларни нафақат моддий ва молиявий нуқтаи назардан рағбатлантириш, балки уларнинг нуфузи ва ҳурмат-эътиборини оширишга қаратилгани билан аҳамиятлидир.

Бугунги кунда юртимизда барпо этилган, ўзаро узвий боғлиб, бир-бирини тўлдирадиган, уч босқичдан иборат узлуксиз таълим тизимини — бу умумтаълим ёки ўрта махсус, касб-ҳунар таълими бўладими, олий таълим соҳаси бўладими — буларнинг барчасини ягона бир гоё, умумий бир мақсад биллаштириб турганини ҳаммамиз яхши англаймиз.

У ҳам бўлса, жондан азиз фарзандларимизни жаҳон илм-фани чўққиларини забт этган, чуқур билим ва ўз мустақил фикрига эга бўлган етук инсон ва мутахассислар этиб тарбиялаш, барча куч ва имкониятларимизни шу йўлда сафарбар этишдир, десак, олдимизда турган буюк вазифанинг маъно-маънунини ифода этган бўламиз.

Биз сиз, азизлар — мактаб, лицей ва коллежларда, олий ўқув юрталарида, умуман, таълим соҳасида меҳнат қилаётган юз минглаб ўқитувчи ва мураббийлар, домлалар тимсолида эл-юртимизнинг келажоги, ҳаёт-мамотини ҳал қилувчи таълим ва тарбия соҳасидаги бунёдкор ва беғараз меҳнатингиз кудратли кучни кўрамиз ва юксак баҳолаймиз.

Сизларнинг Ватанимиз равнақи ва тараққиёти йўлида қўшаётган юксак ҳиссангиз учун, ёш авлодни вояга етказиш, ҳаётга йўлланма бериш йўлидаги беқиёс хизматингиз, беғараз меҳнатингиз учун барча ота-оналар, миллионлаб ўқувчи ва талабалар, бутун халқимиз номидан яна ва яна бир бор чуқур миннатдорчилик билдириб, сизларга сийхат-саломатлик, оилаларингизга бахту саодат ва файзу барака, ишларингизга янги омадлар тилашга ружукат бергайсиз.

Доимо омон бўлинг, азиз ва меҳрибон устозлар!

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

ТАЪЗИМ СИЗГА, МЕҲРИДАРЁ УСТОЗЛАР!

«Туркистон» саройида ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали тадбир бўлиб ўтди

Ватанимиз келажоги, тараққиёти, жаҳон ҳамжамиятидаги обрў-эътибори кўп жиҳатдан ёш авлоднинг қай даражада камол топишига боғлиқ. Бу масъулиятли вазифани адо этишда ўқитувчилар, устоз ва мураббийларнинг хизмати беқиёс.

Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида ёш авлод камолоти йўлида кўрсатилётган улкан эътибор ва ғамқўрликда ўқитувчи ва мураббийлар меҳнатини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш устувор ўрин тутди.

2

Бу шундай туйғуки

Камолот гултожи

Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Ватансиз, унинг хуш ифори тупронисиз, қадриятларисиз яшашни тасаввур қилиш қийин. Биз ҳар жиҳатдан тўқис ва фаровон ҳаётга интилар эканмиз, унинг имкон ва манбалари ҳар биринининг қалбимизда, руҳий дунёимиздаги гоҳо унутиб қўямиз. Ҳолбуки, ташқи дунёни поклайдиган ва юксалтирадиган энг зўр маънавий ва маърифий кучлар, аввало, инсоннинг қалбиде, тафаккурида ўз ҳаракатини бошлайд.

Маънавий инсоннинг руҳий қанотларидир. Уларни ҳар бир киши ўз ички дунёсида ўстириб, гарвозга шайлайди. Маънавий бойликлар кўнг, меҳнат, иштиёқ кучи билан инсоннинг қалбиде йиллар давомида зарралаб йиғилади. Одамда, айниқса, ёшлиқда, билим ва маърифатга эҳтиёж қанчалик кучли бўлса, унинг қалбиде шунча кўп маънавий бойликлар йиғилади. Халоллик, инсоф, диёнат каби фазилатлар инсондаги маънавийнинг таркибий қисмларидир. Халқ маънавияти — бебаҳо хазинадир. Аждодларимиз неча довлар оша бой тарихини, олтин меросини, ўчмас қадриятини, бебаҳо хазинасини ҳам ўзи билан бирга сақлаб билди. Биз ёшлар мана шу кунгача етиб келган хазинамиздан баҳра оляймиз, фойдаланаямиз, кўраямиз, деяймиз-ку, лекин бу хазинани яна қанча аср биздан кейинги ёшларга ҳам хизмат қила олиши, сақланиб қолиши ҳақида ҳеч ўйлаб кўраямизми?

Маънавийнинг яна бир муҳим хусусияти одамнинг ички дунёси ва иродасини бақувват, иймон-эътиқодини бутун қилишда ёрқин намойн бўлади. Узоққа бормасдан, халқимиз ўз бошидан кечирган мустамлака даврини бир кўз олдимизга келтирайлик. Қарийб 150 йил давом этган, тарихимизнинг том маънодаги қора кунлари бўлиш ўша замонда бир пайтлар ўзининг кудратли давлатчилиги, буюк фарзандлари, юксак илму маданияти, обод шаҳар ва қишлоқлари билан дунёни хайратда қолдирган эл-юртимиз қандай оғир машаққатларга дучор бўлганини яхши биламиз? — дейди Юртбошимиз ўзининг "Юксак маънавият — энгилмас куч" асариде. Бу сўзлар замирида олам-олам маъно бор. Мустақиллигимиз шарафати билан миллий қадриятларимиз, маънавийтимиз тикланди. Илоҳим халқимиз хазинасига заррача путур, гард юкмасин!

Шаҳноза ОЛИМОВА,
ЎЗМУ талабаси

ОБУНА — 2014

Қадрли юртдошлар!

Азиз муштарийлар!
"HURRIYAT" газетаси — маънавийтимизни янада бойитишда, ижтимоий фаоллигимизни оширишда, жамиятни демократлаштириш, халқимизнинг фаол фуқаролик позициясини шакллантириш йўлида замондошларимиз ҳамжиҳатлик билан бажараётган хайрли ишларнинг фаол тарбиятчисидир. 2014 йил учун обуна бошланди. Сиз ҳам жамоатчиликдан четда қолмаб Обуна бўлинг!

Эслашиб ўтамиз:
"HURRIYAT"нинг нарр индекси — 233

"HURRIYAT" ГАЗЕТАСИ
СИЗНИНГ ДОИМИЙ
ҲАМРОҲИНГИЗ
БЎЛИШИГА ИЙОНАМИЗ

ТАЪЗИМ СИЗГА, МЕҲРИДАРЁ УСТОЗЛАР!

(Бошланғич 1-бемба)

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан таъсис этилган ва бир неча йилдан буён кенг нишонланаётган 1 октябрь — Ҳўтувчи ва мураббийлар кўнига бағишланган тадбирларда бу ҳақлар яна бир бор ўзининг ёрқин ифодасини топмоқда.

...30 сентябрь кўни мамлакатимиз таълим соҳаси раҳбарлари, фаол ҳўтувчи ва мураббийлар мамлакатимизнинг бош майдонидagi хўрриятимиз, порлоқ истиқболимиз ва эзгу ниятларимиз рамзи бўлган Мустақиллик ва эзгулик монументи пойига гуллар кўйдилар. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан бунёд этилган "Маърифат Маркази" мажмуи, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий боғи, замонавий иншоотлар, таълим, маданий-маърифий, спорт-соғломлаштириш муассасалари фаолияти билан танишдилар.

Шу кўни "Туркистон" саройида Ҳўтувчи ва мураббийлар кўнига бағишланган тантанали тадбир бўлиб ўтди.

Байрам тадбирига сенаторлар, депутатлар, турли вазирлик ва идоралар, жамоат ташкилотларининг раҳбарлари, таълим соҳаси фахрийлари, илғор ҳўтувчи ва мураббийлар, тарбиячилар, маънавий тарғиботчилар, маҳалла фаоллари тақдир этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентини Ислам Каримовнинг Ўзбекистон ҳўтувчи ва мураббийларига байрам табригини Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Х.Султонов ўқиб эшиттирди.

Истиқлолнинг дастлабки кўнларидан таълим тизимини тўздан ислоҳ этишга давлат сиёсатининг устувор йўналиши сифатида алоҳида эътибор қаратилмоқда. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан қабул қилинган "Таълим тўғрисида"ги қонун ва Қарорлар тайёрлаш миллий дастури, Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умумийлиги дастури, Болалар мусиқа ва санъат мактабларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада яхшилаш бўйича 2009-2014 йилларга мўлжалланган давлат дастури мустақил ва соғлом фикрли авлодни вояга етказиш, юксак малакали мутахассислар тайёрлашда муҳим омил бўлаётди.

Мамлакатимиздаги умумтаълим мактабларининг деярли барчаси капитал реконструкция қилиниб, тўздан таъмирланди ва ўнлаб янги мактаблар қурилди. Айна пайтда мактабга таълим муассасалари, махсус мактаб-интернатлар, «Баркамол авлод» болалар марказлари, болалар ва ўсмир-

A.Абдуллаев (ўрта) олдига суратлар

лар спорт, мусиқа ва санъат мактаблари, педагог ходимларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтларининг моддий-техника базасини юксаклаш, уларнинг фаолиятини давр руҳига мос тарзда йўлга қўйиш юзасидан кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда.

Ҳўтувчиларнинг малака ва маҳоратини ошириш, самарали меҳнат қилиши учун барча шароит ва имкониятларни яратиш, меҳнатини моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу жиҳатлар халқ таълим тизимини мустаҳкам қилаётган 410654 нафар ҳўтувчи фаолиятида ўз ифодасини топмоқда. Педагоглар меҳнатини рағбатлантириш борасидаги гамхўрлик туфайли ўтган йиллар мобайнида Ўзбекистон Халқ таълим вазирлиги тизимидagi 3465 нафар ўстоз ва мураббий Ватанимизнинг юксак ўнвонларига, орден ва медалларига сазовор бўлди. Улар орасида Ўзбекистон Қархонларини борлиги янада қувончлидир.

Президентимизнинг 2013 йил 27 сентябрдаги фармонига мувофиқ бир гуруҳ ҳўтувчи ва мураббийлар давлатимизнинг юксак мукофотлари билан тақдирланди.

Мактабларга ёш мутахассис кадрларни кенг жалб қилиш, уларнинг илмий-ижодий салоҳиятидан унумли фойдаланиш масаласи ҳам доимий эътиборда. Жумладан, жорий йилда 7065 нафар ёш мутахассис янги ўқув йилида умумтаълим мактабларида иш бошлади. Педагог ходимлар меҳнатини рағбатлантиришга оид амалга оширилаётган исчи чора-тадбирлар натижасида ҳўтувчиларнинг ўртача меҳнат ҳақи 2006 йил 1 сентябрда нисбатан 9 баробар оширилиб, 2013 йил 1 сентябрь ҳолатига уларнинг ўртача маоши 867276 сўмини ташкил этди.

Президентимизнинг 2012 йил 10 декабрда қабул қилинган "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғриси-

да"ги қарори хорижий тилларни ўрганиш бўйича ёш, истеъдодли педагоглар сафини янада кенгайтириш, хорижий тилларни билиш даражасини юксалтиришда муҳим дастуриямал бўлмоқда.

Ушбу ҳужжат замонавий педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда ўсиб келаётган ёш авлоднинг чет тилларга ўқитиш, хорижий тилларни пухта биладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тўздан такомиллаштириш, соҳада халқаро ҳамкорлигини ривожлантириш учун қўлай шароит ва имкониятлар яратилмоқда. Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари уни-верситети, бир қатор ташкилотлар ҳамкорлигида мамлакатимизнинг барча ҳудудларидаги умумтаълим мактабларининг инглиз, немис, француз тили ҳўтувчиларини қайта тайёрлаш, билим ва малакасини юксалтириш бўйича қўллаб-қўйиш ҳамкорлиги яратилмоқда. Бу йил 1-синфга борган 528972 нафар ҳўтувчи тўхта этилди.

"Обод турмуш йили" Давлат дастури доирасида таълим-тарбия жараёни устидан жамоатчилик назорати тобора оширилиб, барча умумтаълим мактабларида "Оила — маҳалла — таълим муассасаси" ҳамкорлиги жамоат кенгашининг фаолияти йўлга қўйилди. Бу маърифий-маънавий ишлар сифатини доимий таҳлил этиб бориш,

ҳўтувчиларнинг билим олишга бўлган қизиқиши ва иштиёқини тобора кучайтириш, 9-синфни тамомлаган ҳўтувчиларни таълимнинг кейинги босқичига тўлиқ қамраб олишда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан ҳар йили анъанавий тарзда ўтказилаётган "Йилнинг энг яхши фан ҳўтувчиси" республика кўрик-танлови илғор, ташаббускор, фаол, фидойи педагогларни аниқлаш, уларнинг иш тажрибасини оммалаштиришга хизмат қилмоқда. Тадбирда мазкур кўрик-танловнинг жорий йилги ғолибларига диплом ва совринлар топширилди.

Президентимизнинг биз, ҳўтувчиларга кўрсатаётган улкан меҳр ва эътиборидан кўнглимиз тоғдек ўсиб, қалбимиз чексиз фаҳрга тўлмоқда. — дейди Ўзбекистон Қархонани, Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туманидаги 40-умумий ўрта таълим мактаби математика ва информатика фанлари ҳўтувчиси Турғун Азаларов. — Жаҳон ахлининг ҳавасини тортаётган бундай кенг имтиёз ва имкониятлар, ёшлар таълим-тарбиясига қаратилаётган улкан эътибор юртимиз келажаги бўлган ёш авлод тарбияси учун масъулиятни астойдил ҳис этишга, билдирилган юксак ишонччи ҳалол меҳнатимиз билан оқлашга, унга муносиб бўлишга даъват этади.

Маросимда сўзга чиққан Ўзбек Миллий академик драма театри директори, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган артист Маҳмуд Исмомов, Ўзбекистон Қархонани, Хоразм вилояти Гулран туманидаги 5-умумтаълим мактаби директори Анара Маҳмудова, Тошкент шаҳар Учтепа туманидаги "Соғуний" маҳалла фуқаролар йиғини раисининг диний маърифат ва маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси Муаттар Эшмухамедова таълим фидойилари меҳнатини ардоқлаш, ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш йўлида кўрсатилаётган улкан эътибор ва гамхўрлиги учун Президентимизга миннатдорлик билдирди.

Тадбирда санъат усталари ва ижрочи ёшлар иштирокида катта концерт намойиш этилди.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Раиси И.Собиров, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Спикери Д.Тошмухамедова, Ўзбекистон Республикасининг Бош вазир Ш.Мирзиёев иштирок этди.

Назозат УСМОНОВА, ЎЗА мухбири

Молия муассасаларида

Фермернинг имкониятлари ОШМОҚДА

«Агробанк» ОАТБ Жиззах вилоят бошқармаси иқтисодийнинг аграр секторини янада ривожлантириш, қишлоқ ҳўжалигида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, фермерлик ҳаракатларини қўллаб-қувватлаш мақсадида кенг турдаги банк хизматларини кўрсатиб келмоқда.

Фаллачилик ва пахтачиликдан юқори ҳосил олишлари мақсадида банк филиаллари томонидан вилоят фермерларига имтиёзли кредит маблағлари ажратилди. 2013 йилнинг ўтган даврида фермер ҳўжаликларига қишлоқ ҳўжалиги техникалари сотиб олиш учун 2 миллиард сўмдан ортиқ кредитлар ажратилгани туфайли қўллаб-қувватлаш, уларнинг бошланғич бизнесини ташкил этишда молиявий рағбатлантириш бўйича танловлар ўтказилиб, ғолиб лойиҳалар ҳаётга татбиқ этилаёпти.

Шунингдек, ҳукумат қарор ва дастурлари ижросини таъминлаш мақсадида банк томонидан ташкил этилган ишчи гуруҳ фаоллари томонидан ҳар ойда барча туман (шаҳар)ларда кичик бизнес субъектлари ҳамда хусусий тадбиркорлар иштирокида семинар ташкил этилиб, кредитлаш тартиблари ҳамда уларни молиявий қўллаб-қувватлаш борасида тегишли маслаҳатлар бериб борилаёпти. Бундан ташқари вилоят Адлия бошқармаси, Савдо-саноат палатаси ҳамда вилоят Марказий банки иштирокида доимий равишда жойларда семинар ва учрашувлар ўтказилиб, олий ҳўтувчилар ва коллеж битирувчиларини тадбиркорлик соҳасига жалб қилиш борасида ҳамда банк томонидан ажратиладиган кредитлар турлари, шартлари, шу билан бирга улар учун ҳукуматимиз томонидан яратилаётган шарт-шароитлар бўйича маълумотлар бериб борилаётган. Шу билан бирга «Камолот» Ёшлар ижтимо-

ий ҳаракати ҳамда «Агробанк» ОАТБ ўртасида ёш тадбиркорларни молиявий қўллаб-қувватлаш, уларнинг бошланғич бизнесини ташкил этишда молиявий рағбатлантириш бўйича танловлар ўтказилиб, ғолиб лойиҳалар ҳаётга татбиқ этилаёпти.

Бугунги кўнда «Агробанк» ОАТБ Жиззах вилоят бошқармасининг 12 та филиал ва туманлардаги 15 та минибанки, 8 та махсус кассаси томонидан 9640 тадан ортиқ миқозларга банк хизматлари кўрсатилмоқда. Шундан 1800 дан ортиқ миқозларни фермер ҳўжаликлари ташкил этади.

2013 йилнинг ўзида банк филиаллари фермер ҳўжаликлари молиявий қўллаб-қувватлаш мақсадида жами 87 та фермер ҳўжаликларига 2 миллиард сўмдан ортиқ кредитлар ажратилган бўлиб, шундан 1 миллиард сўмдан зиёд узоқ муддатли ҳисобланади. Беришган кредитлар ҳисобига жорий йилда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ҳажми 10 миллиард 120 миллион сўмдан ошиши баробарида 500 та янги иш ўринлари ташкил этилди.

Абдуғани СОДИҚОВ

Қонунчилик

Соғлом турмуш тарзининг ҳўқуқий асоси

Мамлакатимизда аҳолининг малакали тиббий хизматдан фойдаланишга доир конституциявий ҳўқуқларини таъминлаш, шунингдек, тиббий хизматларнинг сифатини яхшилаш, тизимли равишда ташкилий, иқтисодий ва ҳўқуқий шарт-шароитлар яратиш келинмоқда. Хусусан, 1996 йилда Ўзбекистон Республикасининг "Фуқаролар қонунини сақлаш тўғрисида"ги Қонуни, 1998 йилда эса Ўзбекистон Республикаси солиқини сақлаш тизимини ислоҳ қилиш давлат дастури қабул қилинди. Бунда асосан, қонунчи ва вирусли касалликларнинг олдини олиш, авлоднинг оиднинг иммунитет танқислиги вируси (ОИВ) тарқалишига оид профилактика тизимини тўздан яхшилашга асосан эътибор қаратилди.

Одамнинг иммунитет танқислиги вируси қақрайдиган ОИТС касаллиги бугун барча мамлакатлар учун чинакам ижтимоий муаммага айланди. Республикада мазкур касалликнинг олдини олиш мақсадида 1999 йил 19 августда Ўзбекистон Республикасининг "Одамнинг иммунитет танқислиги вируси билан касалланишнинг олдини олиш тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинди. Мазкур ҳужжат ўтган ўн тўрт йил давомида касалликни профилактика қилишда, бу соҳада сезиларли натижаларга эришишда пойдевор бўлиб хизмат қилди. Бироқ вақт бир жойда тўхтаб

турмайди. Ўтган давр ичида тиббиётнинг ривожланиши, замонавий даволаш технологиялари ва усулларининг пайдо бўлиши халқаро миқёсда ОИВ касаллиги тарқалишига қарши кураш масаласида ёндашувларнинг кескин ўзгаришига олиб келди. Юртимизда давлатимиз раҳбари томонидан 2008 йил 26 декабрда имзоланган "Ўзбекистон Республикасида ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши кураш самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида" ги қарори қонунини такомиллаштиришнинг асосий йўналишларини белгилаб берди. Яқинда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг "Одамнинг

иммунитет танқислиги вируси келтириб чиқарадиган касаллик (ОИВ инфекцияси) тарқалишига қарши кураш тўғрисида"ги Қонуни қўйидаги жиҳатлари билан аввалгиларидан фарқ қилади. Биринчидан, мазкур қонун ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши кураш масалаларига қаратилган. (1999 йилда қабул қилинган қонуннинг номланishi эса ОИВ касаллигини олдини олиш тўғрисида бўлиб, унинг мазмуни ҳам асосан касаллик профилактикасига қаратилган эди)

Мутахассисларнинг таъкидлашларича, "ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши кураш" масаласи "ОИВ касаллигининг олдини олиш"га нисбатан бирмунча кенг тушунча бўлиб, у касалликнинг олдини олишдан ташқари, диагностика қилиш, даволаш каби масалаларни ҳам қамраб олади.

Иккинчидан, амалдаги қонунда ОИВ касаллиги "одамнинг иммунитет танқислиги вируси оқибатида келиб чиққан ўта хавфли юқумли касаллик" деб таъриф берилган бўлса, янги қонунда ҳозирги замон тиббиёти эришган ютуқлар ҳамда амалиёт натижаларидан келиб чиқиб, "ўта хавфли" жумласи чиқариб ташланди.

Шунингдек, қонунда Ўзбекистон Республикасида ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши курашни ташкил қилиш бўйича ягона тизимга кирувчи давлат органлари ҳамда уларнинг ваколатлари аниқ белги-

лаб қўйилди. Бунда айнақса, нодавлат нотижорат ташкилотларининг ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг иштироки қонуний асосларда мустаҳкамлангани диққатга сазовор. Шунингдек, қонунда ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши курашишга доир тадбирларни мувофиқлаштириш бўйича республика комиссияси ва унинг давлат, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари томонидан ўтказиладиган ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши курашишга доир тадбирларни мувофиқлаштиришга оид ваколатлари, республика ва жойлардаги ОИТСга қарши курашиш марказлари фаолиятининг қонуний асослари белгилаб қўйилди.

Бундан ташқари, ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши курашиш соҳасида давлат дастурларини ишлаб чиқиш, уларнинг амалга оширилишини таъминлаш мажбурияти қайд этилди. Хусусан, қонунда тиббий текширув турлари (ижтиёрий, шартли ва мажбурий тиббий текширувлардан ўтиш) алоҳида белгиланди. Унга кўра текширув ижтиёрий равишда текширувдан ўтаётган шахснинг хоҳишига кўра ва махфийликка риоя этилган ҳолда амалга оширилади. Қон, биологик суюқликлар, одам органлари ва тўқималари донорлари, эллик ёшгача бўлган никоҳланувчи шахслар, ҳомилдор аёллар, инъекция

орқали гиёҳвандлик воситаларини истеъмол қилишда гумон қилинганлар, ОИВни юқтирган оналардан туғилган болалар, ўз фаолиятида қон, биологик суюқликлар, одам органлари ва тўқималари билан ишловчи тиббий ходимлар, жинсий шериғида ОИВ аниқланганлар мажбурий равишда тиббий текширувдан ўтказиладиган бўлди. Мажбурий текширувдан ўтиш учун асосларнинг аниқ белгиланиши бу соҳада инсон ҳўқуқ ва эркинликлари бузилишининг, турли хил талқин қилишларининг, ўзбошимчиликларнинг олдини олишга хизмат қилади.

2001 йил 27 июнда БМТ Бош Ассамблеяси томонидан қабул қилинган «ОИВ/ОИТСга қарши кураш ишларида тарафдорлик тўғрисида»ги декларация талабларидан келиб чиқиб, ОИВ касаллигига чалинганларнинг камситилишига олиб келиши эҳтимол тутилган аввалги қонуннинг 6-моддасидаги «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида турган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларда ОИВ касаллиги аниқланган тақдирда улар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикасидан чиқариб юборилиши мумкин», 12-моддасидаги «Ўзбекистон Республикасининг дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари Ўзбекистон Республикасида келаётган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга улар ўзларида ОИВ/ОИВ ка-

саллиги йўқлигини тасдиқловчи сертификатни қонун ҳужжатларида белгиланган ҳолларда ва тартибда тақдим этганларида Ўзбекистон Республикасига кириш учун виза берадилар» деган мазмундаги қонунда янги қонунда ўз аксини топмади.

Бундан ташқари, амалда бўлиб келган қонунда баъзи атамаларнинг масалан, бир моддада «ОИТС/ОИВ касаллиги» тарзида берилган бўлса, айрим нормаларда ОИВ ва ОИТС терминлари алоҳида ёки фақат яқна ҳолда ишлатилгани сабабли бир қатор тушунмовчиликларни келтириб чиқараётган эди. Янги қонунда бундай ҳолатлар бартараф этилиб, бир хиллик таъминланди.

Мазкур қонун фуқароларни ОИВ келтириб чиқарадиган сурункали юқумли иммунитет танқислиги касаллигидан самарали муҳофаза қилиш, бу соҳада давлат органлари ва фуқаролик жамияти институтлари саъй-ҳаракатларини бирлаштириш, ОИВни юқтирганларнинг ҳўқуқ ва мажбуриятлари, уларнинг ижтимоий муҳофаза қилишининг қонуний асосларини белгилаб беради.

Мирвал Миррақулов, Ўзбекистон Республикаси Президентини ҳўзуридаги Амалдаги қонун ҳўжатлари мониторинги институтини бўлими бошлиғи, юридик фаилари номзоди

Устозларга эҳтиром

МЕҲР НУРИ ЁҒАР ДОИМ

Устозлардан бири, буюк бастакор, «Шашмақом» ҳазинабони, академик Юнус Ражабийнинг қутлуғ номи, изини шараф билан давом эттираётган мўмин, қобил фарзанди аржумандлари Аҳмаджон, Маҳмуджон, Обид Юнусовлар, Ҳасан, Тоҳир, Азиз Ражабийларга тасаннолар айтасан, киши, Дарвоқе, устознинг тўнғичи Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Аҳмаджон Юнусов яқинда ўзининг тўқсон ёшини нишонлади. У ҳамон тетик, элу юртга тинчлик-омонлик, фаровонлик тилаб, шукроналикда кексалик нашидасини сурмоқда.

Айнан шундай пири бадавлатликда умргузаронлик қилаётган азиз устозларимиздан яна бири Фаризахон ая Рустомовадир. Муҳтарам онахонимиз салкам ўттиз йил мобайнида Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетидан катта ўқитувчи бўлиб, минг-минглаб мураббийлар онгу шуурини илм-маърифат зиёси билан ёритдилар, уларни ҳаётга учирма қилдилар. У киши турмуш ўртолқари, устоз Муҳаммадҷон ота билан олти фарзандни илмий-маърифатли қилиб вояга етказдилар. Эл-юрт олдидаги кўп йиллик фидокорона хизматлари учун «Шухрат» медали соҳибаси бўлдилар. Айни пайтда саксон беш ёшли онахонимиз пенсияда бўлишларига қарамай, ўсиб келаётган ёш авлоднинг имони бутун, эътиқоди мустақкам, ҳар томонлама етук ва баркамол, ўз касби, бурчида садоқатли инсонлар бўлиб камол то-

пишига ҳисса қўшиш мақсадида «Эзгулик уруғи» номли мўъжазгина ҳикматлар тўпламини нашр эттирди. Қувва ҳофизалари ниҳоятда кенг, хотиралари тиниқ, дилкаш суҳбатдош онахонимиз эрта-ю кеч кўллари дуюга очиб, олам, юрт тинчилиги, осийшталги, фарзандларимиз камоли ва иқболлини Яратгандан сўраганлари сўраган. Устоз, мураббийларимиз қаторидан ўрин олган яна бир мураббий адиб ва табиб Абдукарим Усмонхўжаевдир. Тиббиёт фанлари номзоди соғлиқни сақлаш аълочиси, «Ҳамшира» журнаlining ижрочи директори, «Мадади Сино» соғломлаштириш академиясининг раиси бўлган бу тиниб-тинчимас инсонни минглаб юртдошларимиз мамлакатимиз телеканалларининг «Ойдин ҳаёт», «Саломатлик», «Дийдор ширин» дастурлари орқали яхши танишди. Унинг юз-кўзларидан доимо самимий табассум аримади, тилларидан бол томади. Бу эса одамлар кай-

фиятини кўтаради, умрини узайтиради. Бундан руҳланган устоз турли илмий-тиббий дарсликлар, қўлланмалар, илмий-оммабоп китоблар, рисоалар, мақолалар ёзишдан чарчамайдилар. Буни унинг қаламига мансуб «Дорисиз қалб давоси», «Кўнгул ҳаловати», «Рухиятни соғломлаштириш усуллари» номли асарлари мисолида кўришимиз мумкин.

Барча юртдошларимиз қатори давраларимизнинг файзи ва кўрки, фари, ифтихори бўлиб юрган бу устозларимизни ҳам Оллоҳ ўз паноҳида асрасин, умрларини зиёда қилсин, бошлари яхшиликдан чиқмасин. Шуларни ўйлар эканман, беихтиёр дилим ва тилимда устозимиз, шоир Пўлат Мўминнинг куйидаги сатрлари янграй бошлади:

Меҳр нури ёғар доим кўзингиздан, устозлар,
Юрсам дейман, шу табаррук изингиздан, устозлар.
Чин инсонлик китобига бахту ҳикмат битибсиз,
Одоб ила билим олдим сўзингиздан, устозлар.
Қулбингизнинг йўқ ғубори, меҳрибонсиз шунчалар
Қўш оламини ҳароратин юзингиздан, устозлар.
Фан боғининг бобгонсиз, чароғбонсиз кўнгулга,
Минг эҳтиром ўйингиздан, қизингиздан устозлар.
Жой олдингиз бир умрга шогирд юрак тўридан,
Мўмин ҳаёт дарсин ўқир сўзингиздан, устозлар.

Қолаверса, у кишининг мумтоз адабиёт ва санъат шайдоси, не-не оламга машҳур олим, ёзувчи, шоирларнинг ҳикматли сўзлари-ю қуйма шеърли сатрларини маромига етказиб ёддан ўқишлари, ажойиб нотик эканликларини эътироф этмай иложимиз йўқ, Саксон беш ёшида ҳам навқирон йигитлардек елиб, югуриб эл-юрт хизматига ҳормай-толмай камарбаста бўлаётган бу фидойи инсонларга ҳавас қилмай бўладими?!

Бинобарин, устозимиз, Пўлат Мўмин ўзининг мана шу ўлмас сатрлари билан минг-минглаб ўқувчилар дилини забт этган эдилар, назаримда. Отанамиздек элуф ва табаррук бўлган азиз ва муҳтарам устоз, мураббийларга таъзим ва эҳтиромимиз бу билан ўз ниҳоясига етмайди, албатта. Биз улардан умрбод миннатдоримиз ва қарздормиз.

Искандар РАҲМОН

Муаллимни ардоқланг!

Устоз — отамиздек буюк, онамиздек суюқдир. Устоз — бағрикенг, барчага баробар, тенгдир. Унинг тилидан чиққан ҳар бир калом маъноли, босган қадами табар-

руқдир. Устоз деганда ул зотнинг меҳри кўзлари, маъноли сўзлари, нури юзлари кўз олдимизга келади. Қанчадан-қанча ёзувчилар, шоирлар ва қанчадан-қанча буюк уламолар ҳам бу улуг инсоннинг номини диллари-

га жо этган. Зотан, юрт довуруғини оламга таратган, бизга буюк мерос қолдирган заки боболаримиз ҳам муаллим таълимини олган. Уларнинг оламшумул муваффақиятларга эришишида ҳам, аввало, устозларнинг ҳиссаси бор.

Устоз берган билимларни мукаммал ўзлаштирган ҳамда

олтиндан қиммат ўғитларини вақтида олган инсон ҳаётда ҳеч қачон қоқилмайди. "Бешиқдан то қабргача илм изла", дейишган. Шунингдек, саводли бўлиш инсон учун сув билан ҳаводек зарур фазилатдир. Ёшларнинг камолотга етиб гўзал фазилатли, хушхулки, комил инсон бўлиб етишишида устознинг қилаётган меҳ-

натлари, чекаётган заҳматлари бекиёсдир. Демак "Устоз отангдек улуг", деб бежиз айтилмайди:

Муаллимни севинг, ардоқланг
Сабобларин эринмай олинг.
Ва шогирдик бурчингиз оқлаб,
Келажакда сиз бахтли бўлинг.

Мафтуна МИРЗАХЎЖАЕВА

Азиз муаллим

Устозим Дилбар опа Халиловага

Ҳаёт йўлларидан адашмагин, деб,
Яхши бўл, ёмонга ёндашмагин, деб,
Савоб иш қилишдан ҳеч қочмагин, деб,
Илк бор тутқазганим, қўлга қалимим,
Раҳмат, меҳрибоним, азиз муаллим!
Ҳаёт бўстон бўлса, бобгон ўзингиз,
Қуёшдай нур сочар айтган сўзингиз,
Дунё тургунича омон бўлингиз,
Тўғрилик қўйганим эгри қадамим,
Менинг муаллимим, азиз одамим!
Танитиб оқ билан қоранинг фарқин,
Дунёни кўрсатиб ғарб ила шарқин,
Юзи офтобдайин иссиқ ва ёрқин,
Сўзлари мулоим, ипақдек ҳалим,
Сизга минг ташаккур, азиз муаллим!

Исожон ШЕРИКБОВ,
Қуйичиқ тумани,
31-умумтаълим мактаби ўқувчиси.

Чортоқ тумани халқ таълими муассасаларини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлимига қарашли 1-умумий ўрта таълим мактаби ўқитувчиси, "Шухрат" медали соҳибаси Феруза Мансурова 8-синф ўқувчилари билан.

Нодира МАМАДАЛИЕВА олган сурат

Хотира — азиз

Умр оқар дарёга ўхшар

Ҳаётнинг моҳиятини англаган инсон ўтаётган ҳар бир дақиқанинг фаниматлигини ҳис этиб яшайди. Шу боис мудом илм урганишга, ҳалол меҳнат қилишга, инсонларга яхшилик улашишга, ўзидан эзгу ном қолдиришга интилади. Зеро, одамлар қалбидан муносиб жой олиш, меҳру эътибор қозонишга осонликча эришиб бўлмайди. Бунинг учун инсон, энг аввало, ўзидаги яхши фазилатларни намоён эта олиши, тинимсиз меҳнат қилиб, атрофидагиларга меҳр кўрсата билиши лозим.

дўстлар ҳамда шогирдлар ортиради. Чунки ишчан, ўзига талабчан, дўстсевар, оилапарвар бўлган кишига ҳамманинг ҳаваси келади, албатта ва шу боис бундай одамнинг атрофида яхши кишилар тапниनावердилар. Ундан ишчанликни, касбга муносабатни, одамлар билан муомалани урганишга интилади.

Алишер ака оилада ўрганганларини кейинчалик ўзининг фарзандларига ҳам, ҳамкасб шогирдларига ҳам сингдирган. Шунинг учун уч нафар фарзанди ҳам кўпчиликка ибратли ўғил-қизлар бўлиб вояга етишмоқда. Ҳамкасбларидан эса А.Маҳкамбоев, Ф.Хусанова, О.Душанов, И.Маҳкамбоев, Д.Калонова, Ф.Мавлонов каби мутахассис-

лар у кишидан иш тажрибаларини ўрганиб, бугунги кунда банк соҳасида намунали хизмат қилиб келишмоқда. «Мижоз банк учун эмас, банк мижоз учун хизмат қилиши керак» деган аънамага амал қилиб ишлаш ушбу мутахассисларнинг доимий шiori-дир. Бинобарин, мамлакатимиз тараққиётини таъминлашда банкларнинг алоҳида ўрни бор. Тадбиркорми, фермерми ёки бошқа соҳа ходимлари бўладими, уларнинг келажак ривожига қаратилган мақсадларини қўллаб-қувватлаш банкнинг асосий вазифасидир. Соҳада хизмат қилаётган мутахассисларнинг билим ва тажрибалари бу борада айниқаса асқотади. Инсоннинг умри йиллар билан эмас, қилган эзгу амаллари билан ўлчанади, дейди халқимиз. Устозимиз Алишер аканинг сермазmun умри, биз бир гуруҳ шогирдларининг ҳаёт йўлида доимо намуна бўлиб қолади.

Ш. АБДУҚОДИРОВ

Билмаганини билган яхши

ОЗОДЛИКДАН МАҲРУМ ЭТИЛГАН ШАХСЛАР БИЛАН НИКОҲГА КИРИШ

Қизимни унаштириб қўйганмиз. Аммо куёв бўлмиш безориларга қўшилиб, жиноятга аралашиб қолган. 5 йил муддатга озодликдан маҳрум этилиши мумкин. Энди тўйни қолдирмасдан ёшларни никоҳдан ўтказмоқчимиз.

Айтингни, маҳкум билан никоҳ тузиш мумкинми?

К.Азимова,
Когон шаҳри

Ҳа, мумкин. Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 217-моддасида никоҳ тузилганини қайд этишнинг алоҳида ҳоллари кўрсатиб ўтилган. Унга кўра тергов ҳибсхоналарида, жазони ижро этиш муассасаларида сақланаётган шахслар билан тузиладиган никоҳни қайд этиш ушбу муассаса жойлашган жойдаги фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш органларида қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади. Маҳкум билан никоҳга киришни хоҳловчи ўзи доимий яшаётган ёки жазони ижро этиш муассасаси жойлашган ҳудуддаги ФХДЭ органига мурожаат қилиб, никоҳга кириш ҳақидаги махсус шаклдаги аризанинг ўзига тақриблик қисмини тўлдирди. ФХДЭ органи аризада келтирилган маълумотларни ариза берувчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжати билан солиштириди, аризада қайд этилган маълумотларнинг тўғрилигини ва аризачининг имзосини тасдиқлайди ва унга аризани қайтарди. Шундан сўнг маҳкум билан никоҳга киришни хоҳловчи шахс бу аризани маҳкумга бериши учун жазони ижро этиш муассасаси маъмуриятига топширади. Маҳкум билан никоҳга кириш ҳақидаги аризани олгандан сўнг жазони ижро этиш муассасаси маъмурияти унинг тегишли бандларини тўлдириб учун маҳкумга тақдим этади. Жазони ижро этиш муассасаси маъмурияти тўлдирилган аризадаги маълумотларни маҳкумнинг шахсий йиғмажилдидаги маълумотлар билан солиштириди, уларнинг ҳақиқийлигини, имзосини тасдиқлайди ва аризани жазони ижро этиш муассасаси жойлашган маҳкум ҳудуддаги ФХДЭ органига юборди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорига мувофиқ жазони ўташ муассасалари маъмурияти судланганларни никоҳдан олдин белгиланган тартибда тиббий кўриқдан ўтказди.

Маҳкум билан никоҳ қандай тартибда қайд этилади? ФХДЭ органи биносиданми ёки алоҳида жойдами?

Маҳкум билан никоҳни қайд этиш ФХДЭ органи билан келишилган ҳолда жазони ижро этиш муассасаси маъмурияти томонидан белгиланган бинода никоҳга кирувчилар (келин ва куёв)нинг иштирокида амалга оширилади. Маҳкум билан никоҳга кирувчи шахсга ФХДЭ органи томонидан никоҳ қайд этилгани ҳақида гувоҳнома берилади.

Маҳкумнинг шахсий йиғмажилдидаги анкетасига ФХДЭ органи томонидан штамп босилади, эр ёки хотиннинг фамилияси, исми ва отасининг исми, туғилган йили, ФХДЭ органининг номи, никоҳ тузилган сана ва далолатнома ёзуви рақами ёзиб қўйилади. Худди шундай маълумотлар эр-хотинларнинг паспортларига ҳам киритилади.

Агарда шахс судга эҳтиёт чораси сифатида қамоқда ушлаб турилган бўлса, никоҳни қайд этиш тергов ишини олиб бораётган мансабдор шахс ёки орган рухсати билан шу ҳудуддаги ФХДЭ органи томонидан тергов изолятори (қамоқхона)да амалга оширилади.

Юқорида кўрсатилган ҳолатда никоҳга кириш ҳақидаги аризага ва никоҳ қайд этилгани ҳақидаги далолатнома ёзувиги қайд этишга рухсат берган мансабдор шахсининг имзоси қўйилади.

А.БАХРОМОВ,
Жондор туман ФХДЭ бўлими mudiri

ХАРАЖАТЛАР ТўЛАНДИ

Нотариус томонидан нотариал идора биносидан ташқарида амалга оширилган нотариал ҳаракатни бажаришга давлат божини қандай тартибда ундирилади?

А.Юлдошев,
Чирочқи тумани

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 533-сон қарори билан тасдиқланган Давлат божини ставкаларига асосан нотариал идоралар биносидан ташқарида бажариладиган нотариал ишлар учун давлат божини 2 баравар миқдорда ундирилади (озодликдан маҳрум этиш жойларидаги ёки қамоқда шахсларнинг ишончномаларини нотариал тасдиқлашдан ташқари), шунингдек, ушбу ишларни бажариш учун жойга бориш билан боғлиқ амалда сарфланган харажатлар тўланади. Ўзбекистон Республикаси "Нотариат тўғрисида"ги Қонуннинг 21-моддасига кўра нотариусга мурожаат қилган жисмоний ва юридик шахслар билан нотариус ўртасидаги келишувга мувофиқ нотариуслар томонидан амалга ошириладиган ҳуқуқий ва техник тусдаги қўшимча ҳаракатлар учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳақ ундирилиши белгиланган.

Баҳодир СУЯРОВ,
Чирочқи туман 1-сон ДНИ нотариуси

КўЧМАС МУЛК ИЖАРА ШАРТНОМАСИНИ РАСМИЙЛАШТИРИШ

Кўчмас мулк ижара шартномаси қандай шаклда тузилади?

С.Раҳмонов,
Уйчи тумани

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 574-моддасига биноан бино ишоотни ижарага бериш шартномаси битта ҳужжат тарзида ёзма шаклда тузилади, шунингдек, фуқаролар ўртасида тузилган бино ва ишоотларни ижарага бериш шартномаси нотариал тартибда тузилади ҳамда давлат рўйхатидан ўтказилади.

Ш.УММАТАЛИЕВ,
Уйчи туман 1-сон ДНИ нотариуси

Қарор ва ижро

«INFOCOM – 2013» ҳафталиги ниҳоясига етди

Тошкентда анъанавий "InfoCOM – 2013" ахборот-коммуникация технологиялари ҳафталиги ақунланди

Ҳафталик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Ахборот ва коммуникация технологиялари масалалари кўмитаси, Вазирлар Маҳкамасининг Компьютерлаштириш ва ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш бўйича мувофиқлаштирувчи кенгаши, Алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари давлат кўмитаси, Ўзбекистон ахборот технологиялари корхона ва ташкилотлари уюшмаси ҳамда «СIB GROUP» компанияси томонидан ташкил этилди.

резидентимиз Ислоҳ Каримов раҳнамолигида ахборот соҳасида амалга оширилган туб ўзгаришлар барча соҳаларга ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш ва янада ривожлантириш имконини бермоқда. Давлатимиз раҳбарининг шу йил 27 июндаги тегишли қарори билан тасдиқланган 2013-2020 йилларда Ўзбекистон Республикасининг Миллий ахборот-коммуникация тизимини ривожлантиришнинг комплекс дастури қабул қилиниши мамлакатимиз ахборот ресурслари, тизим ва тармоқларини жадал ривожлантиришга хизмат қилаётди.

2004 йилдан буён сентябрь ойининг охирида анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган "InfoCOM" ахборот-коммуникация технологиялари ҳафталиги соҳада муваффақиятли амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар самарасидир. Ҳафталик ахборот технологиялари мутахассислари ҳамда фойдаланувчиларида катта қизиқиш уйғотмоқда.

Ҳафталик доирасида Ахборот-коммуникация технологиялари бўйича миллий саммит ўтказилди. UZ — 2013 миллий домини интернет-фестивалининг якунлари сарҳисоб қилинди, ёшлар ўртасида «MIT.uz» миллий интернет-танловни ғолибларини тақдирлаш маросими, "ICT-Expo — 2013" ахборот технологиялари халқаро кўргазмаси, Ўзбекистонда интернет-провайдинг ва миллий контентни ривожлантириш масалалари бўйича давра суҳбати, «Ахборот-коммуникация технологиялари ривожлантириш жараёнларини қонуний тартибга солиш масалалари» мавзусида халқаро семинар бўлиб ўтди.

Ахборот-коммуникация технологиялари ҳафталигининг 27 сентябрда бўлиб ўтди. Ғолиблар диплом ва қимматбаҳо совғалардан ташқари, «E-спорт бўйича World Cyber Games — 2013» жаҳон биринчилигида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Ниҳоясига етган «InfoCOM — 2013» ҳафталиги нафақат ахборот-коммуникация технологиялари бозорини таҳлил қилиш ва бу борадаги сўнгги ютуқлар билан танишиш, балки янги амалий алоқаларни йўлга қўйиш имконини берди ва мамлакатимизда ахборот-коммуникация технологиялари соҳасини янада ривожлантиришга хизмат қилди.

«Энг яхши компьютер иловалари», «Смартфон ва смартфон телевизорлар учун энг яхши иловалар», «Энг яхши миллий компьютер ёки мобил ўйинлар», «Миллий компьютер ўйинларининг энг яхши концепцияси ва сценарийси» номинациялари ғолиблари диплом ва пул мукофотлари билан тақдирланди.

Шунингдек, е-спорт бўйича «Uzbekistan Cyber Games — 2013» Ўзбекистон чемпионати ғолиблари ҳам тақдирланди. 17 июлда бошланган мазкур чемпионатнинг худудий саралаш турнирлари август-сентябрь ойларида Бухоро, Урганч, Самарқанд, Қарши, Фарғона ва Тошкент шаҳарларида ўтказилди. Чемпионатнинг финал босқичи Ахборот-коммуникация технологиялари ҳафталиги доирасида 27 сентябрда бўлиб ўтди. Ғолиблар диплом ва қимматбаҳо совғалардан ташқари, «E-спорт бўйича World Cyber Games — 2013» жаҳон биринчилигида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Ниҳоясига етган «InfoCOM — 2013» ҳафталиги нафақат ахборот-коммуникация технологиялари бозорини таҳлил қилиш ва бу борадаги сўнгги ютуқлар билан танишиш, балки янги амалий алоқаларни йўлга қўйиш имконини берди ва мамлакатимизда ахборот-коммуникация технологиялари соҳасини янада ривожлантиришга хизмат қилди.

Бобур ОБИДОВ, УЗА мухбири

Матбуот анжумани

Эътирофга лойиқ эътибор

Мамлакатда ҳар қандай соҳа ривожини ва келажаги унга яратилган шароит, имкониятларга, бир сўз билан айтганда эътиборга боғлиқ. Жумладан, оммавий ахборот воситалари ҳам шундай соҳалар сирасига қиради. Юртимизда мустақилликнинг илк йилларида ноқ матбуот тараққиёти учун сув ва ҳаводек зарур бўлган сўз эркинлигидан тортиб кадрлар тайёрлаш, моддий-техник база таъминоти ҳамда бошқа қўллаб-қувватлаш масалаларини тартибга солиш, қўллаш мақсадида талай қонун ва қонуности ҳужжатлари қабул қилинди, бундай эзгу ниятга йўналтирилган ташкилотлар тузилди.

Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди ҳам шундай мақсадларда ташкил этилган. Жорий йилнинг 26 сентябрда "Мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш бўйича белгиланган чора-тадбирлар, эришилган натижалар, истиқболдаги вазифалар" мавзусида ўтказилган матбуот анжумани замон талаблари даражасида фаолият юритаётган мазкур фонднинг соҳа ривожига қўшаётган ҳиссасига ҳам бағишланди, дейиш мумкин.

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси раиси Шерзод Фуломов анжуман давомида фонд томонидан амалга оширилаётган ишларнинг қўламини ва аҳамиятини ҳақида тўхталар экан: "... босма ОАВ ва ахборот агентликларининг жамятдаги фаоллигини ошириш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этиш жараёнида иштирокчи кенгайтириш, фаолиятини рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлаш, биринчи навбатда худудлардаги журналистларнинг касбий маҳоратини ошириш фонднинг бирламчи вазифалари", деб таъкидлади.

Ўзбекистон Мустақил Оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш, ривожлантириш жамоат фонди, Ўзбекистон Журналистлар ижодий уюшмаси, Ўзбекистон Матбуоти ва ахборот агентлиги, Ўзбекистон Давлат Жаҳон тиллари университети ва халқаро журналистика ҳамда Ўзбекистон Миллий университетининг журналистика факультетлари билан ҳамкорликда ўтказилган мазкур анжуман кун тартибидан соҳага доир бошқа қатор масалалар ҳам ўрин олгани билан жамоатчилик эътиборида бўлди.

Маълумки, жамоат фонди томонидан ҳар йили соҳадаги эътиборга бўлиб қўйилган доирасида қўллаб-қувватлаш уюштирилади, лойиҳалар иш-лаб чиқилади. Жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида марказий ва худудий босма ОАВ журналистлари учун бевосита фонд ташаббуси билан 75 дан зиёд семинар-тренинглар, давра суҳбатлари ва учрашувлар ташкил этилиб, уларда икки мингдан кўпроқ журналистлар иштирок этган. Мамлакатимиз худудларида хизмат қилаётган беш юз на-

тимойи ва бошқа масалаларни ёритишнинг эзга хос кўникмаларига бўлишларини таъминлаш ҳақида бошқа муҳим мавзуларни ҳам мақсад қилган "Марказий ва худудий нашрларда фаолият юритувчи журналистлар ихтисослашуви учун босма ОАВнинг касбий, фовий ва бадиий даражасини оширишга қаратилган туркум ўқув семинарлар, давра суҳбатлари ва танловларни ташкил этиш" лойиҳасини соҳадаги шу жиҳатда самарадорлиқни оширишда муҳим қадам бўлди. Шу йили унинг доирасида марказий ОАВда ишлаётган юз, худудларда эса беш юз нафарга яқин журналистлар

да фаолият олиб бораётган моддий-техник воситаларга эҳтиёжи бор тахририятларнинг ўттизтаси учун техник воситалар ажратилиши режалаштирилган бўлиб, айтиш мумкин худудий тахририятларнинг реал ҳолати ўрганилиши давом этмоқда.

Ўтказилган матбуот анжуманида Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фондининг яқин даврдаги фаолияти амалга оширилган ёки ҳозир ҳам ҳаётга тадбиқ этилаётган лойиҳалар, тадбирлар ҳақида маълумот берилди. Анжуман қатнашчилари нафақат фонднинг айти

фардан зиёд журналист кадрлар қатнашган мамлакатимиз етакчи нашрлари тахририятлари ва ахборот агентликлари, таълим марказларида малака ошириш ва тажриба алмашиш бўйича тадбирларни ташкил этиш лойиҳаси ана шундай хайрли ишларнинг мисоли бўла олади. Лойиҳа миқёсида шу йили олти мишдан ортиқ иштирокчилар пойтахтдаги ОАВда ўз малакаларини ошириш имконига эга бўлиши.

"Журналистика — касблар чорраҳасида пайдо бўлган касб", — дея таъкидлади матбуот анжуманида ЎзДЖТУ халқаро журналистика факультети декани Акбар Нурматов журналистикада ихтисослашув масаласига бағишланган маърузасида. Соҳанинг нозик, баҳали масаласи бўлиши ихтисослашув бугун яна долзарб бўлимоқда. Дарҳақиқат, шу кунларда глобаллашув жараёни дахл қилмаган соҳа йўқ. Унинг соҳаларга кириб келиши эса анъанавий қарашларни, йўналишларни ўзгартиришга, янгилашга мажбур этмоқда. Ихтисослашув масаласи аслида журналистикада кеча ёки бугун пайдо бўлмаган, аммо унинг жадаллик билан соҳага кириб келгани ва ўз мейлаб чикилади. Жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида марказий ва худудий босма ОАВ журналистлари учун бевосита фонд ташаббуси билан 75 дан зиёд семинар-тренинглар, давра суҳбатлари ва учрашувлар ташкил этилиб, уларда икки мингдан кўпроқ журналистлар иштирок этган.

Мамлакатимиз худудларида хизмат қилаётган беш юз на-

фурдан зиёд журналист кадрлар қатнашган мамлакатимиз етакчи нашрлари тахририятлари ва ахборот агентликлари, таълим марказларида малака ошириш ва тажриба алмашиш бўйича тадбирларни ташкил этиш лойиҳаси ана шундай хайрли ишларнинг мисоли бўла олади.

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси раиси Шерзод Фуломов анжуман давомида фонд томонидан амалга оширилаётган ишларнинг қўламини ва аҳамиятини ҳақида тўхталар экан: "... босма ОАВ ва ахборот агентликларининг жамятдаги фаоллигини ошириш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этиш жараёнида иштирокчи кенгайтириш, фаолиятини рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлаш, биринчи навбатда худудлардаги журналистларнинг касбий маҳоратини ошириш фонднинг бирламчи вазифалари", деб таъкидлади.

Ўзбекистон Мустақил Оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш, ривожлантириш жамоат фонди, Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси, Ўзбекистон Матбуоти ва ахборот агентлиги, Ўзбекистон Давлат Жаҳон тиллари университети ва халқаро журналистика ҳамда Ўзбекистон Миллий университетининг журналистика факультетлари билан ҳамкорликда ўтказилган мазкур анжуман кун тартибидан соҳага доир бошқа қатор масалалар ҳам ўрин олгани билан жамоатчилик эътиборида бўлди.

дамдаги ишлари ҳақида, балки истиқболдаги режалар ҳақида муайян тасаввурга эга бўлдилар. "Республика ОАВнинг фуқаролик жамятини шакллантиришдаги роли", (Ўзбекистон Матбуоти ва ахборот бош муҳрири Муҳиддин Омонов), "Ёш журналист кадрларни ахборот-психологик хуружларга қарши курашишга тайёрлаш — медиа-таълим тизимини олиб бориш жараёни" (ЎЗМУ журналистика факультети декани Махлиб Мирсоатова) сингари маърузалар ҳам анжуман иштирокчилари учун қизиқ ва фойдали бўлди.

Аваллари бирор соҳада ислохотларни амалга ошириш, янгилик киритилиши, ёнги кешиф қилиниши учун асрлар, йиллар сарф бўлган эса, бугун ўзгаришлар тезлиги йилга ҳам етмаётди. Уларни ўзлаштириш, ижтимоий ҳаётга жорий этиш ундан қисқарган вақтни талаб қилади. Бугунги журналист ёза олиши билан бирга тахрир қилиши, суратга олиши, уни саҳифаларда жойлаштиришдан тортиб, хорижий тиллардаги ахборотни тушунаш ва тушунира билиши лозим. Бунинг устига журналистнинг фуқаролик позицияси, ахборотлар оқимини қузати билиши, танлаш олиш маҳоратига эга бўлиши масаланинг яна бир томони. Шундай экан, бу соҳада етуқ кадрлар тайёрлаш турдос соҳалар мутасаддиларидан ҳамкорлиқни, изланишни, узулқисиз ислохотни тақозо этади.

Моҳира ОТАБОВА, "Hurriyat" мухбири

Соҳа синоатлари

Фактни "гапиртириш" маҳорати

Маълумки, журналист қаламга олган мавзусини батафсил ёритишда тайёргарлик жараёнида тўплаган фактлар муҳим рол ўйнайди. Факт, аввало — асар мазмунини белгиловчи муҳим восита, ҳужжатли асос ҳисобланади.

Танланган мавзуга қараб фактлар одатда, ижобий ёки салбий бўлиши мумкин. Маълум бир воқеликни ифодалаш, яъни очиб беришда — фактни талқин қилиш қалам соҳибидан катта маҳорат талаб этади. Баъзида журналист кўпчиликка маълум бўлган фактларни тақдорламасликка ҳаракат қилади. Аслида яратган асар — мақоланинг қиммати фактик мате-

риалларнинг шарҳи билан боғлиқ. Фактлар, албатта баҳоланиши лозим. Яна бир жиҳат, уларни обдон тушунириб бериш — асарнинг мазмунли, ўзига хос бўлишини таъминлайди, чунки талқин жараёнида фактнинг аҳамияти ва ўринини янада фаоллиги билинади. Журналист фактларни турли манбалардан — одамлар, ҳужжатлар, шахс ва ўз кузатишларига асосан

тўплайди. У фактларни йиғганда, диққат-эътибор билан ёндашиши, бу борада хатога йўл қўймаглиги керак. Журналистнинг барча хатти-ҳаракати оммавий ахборот воситалари фаолияти билан боғлиқ қонунлар, тегишли меъёрий ҳужжатларга таянган бўлиши зарур. Журналист ҳужжатлар устида ишлаганда, респондентлар билан мулоқотда эмин-эркин, очик суҳбат қилиши, унга аниқ саволлар билан мурожаат этиб, фактларнинг қизиқарли бўлишини таъминлаши ёзилмак мақоланинг пишиқ-пухталигини таъминлайди. Шу жиҳатдан қалам соҳибни қуйидагиларга эътибор бериши зарур.

1. Суҳбат аниқ, тушунарли бўлиши.
2. Суҳбатдош билан илиқ мулоқот олиб бориш.
3. Суҳбат очик, ошқора бўлиши.
4. Суҳбатдоши билан истаган тарзда мулоқот олиб бориши.
5. Олднинг суҳбатдошини диққат билан эшитиб, сўнг ўз фикрларини баён этиши.
6. Суҳбатдош билан мулоқим ва эҳтиёткорлик билан мулоқотда бўлиш.
7. Суҳбатдошнинг қийин, оғир саволлар билан қийнаб қўймаглиги.
8. Олдин, жўн фактларни келтиривериш ярамайди (Ворошилов В.В. "Журналистика").

Хозирги пайтда журналистлар суҳбат объектдан фактларни олиш учун репортёр, диктофон ёки бошқа техник манбаалардан фойдаланишади. Бу суҳбатдошини бирмунча ноқулай аҳволга солиши мумкин, аммо мулоқимлик билан уни бунга кўндириб лозим. Суҳбатдош журналистнинг ўзи ҳақида, унинг маҳорат даражаси ҳақида маълум бир тушунчага эга бўлмаган маълум факт, муҳим маълумотларни очик айтишга тортинади, ёки истамайди. Бундай ҳолларда журналист суҳбатдошининг кўнглига қарашга тўғри келади. Қалам соҳибни ҳаммаши янги гап айтишга қодир, замон билан ҳамнафас ва албатта билимдон бўлиши керак. Суҳбатдошдан биринчи учрашувадаёқ етарли маълумотларни олиш учун журналист бунга соҳа вақилининг фаолиятдан, машғулотида атрофлича хабардор бўлиши шарт. Акс ҳолда мақолани ёзиш жараёнида овора бўлгани қолади.

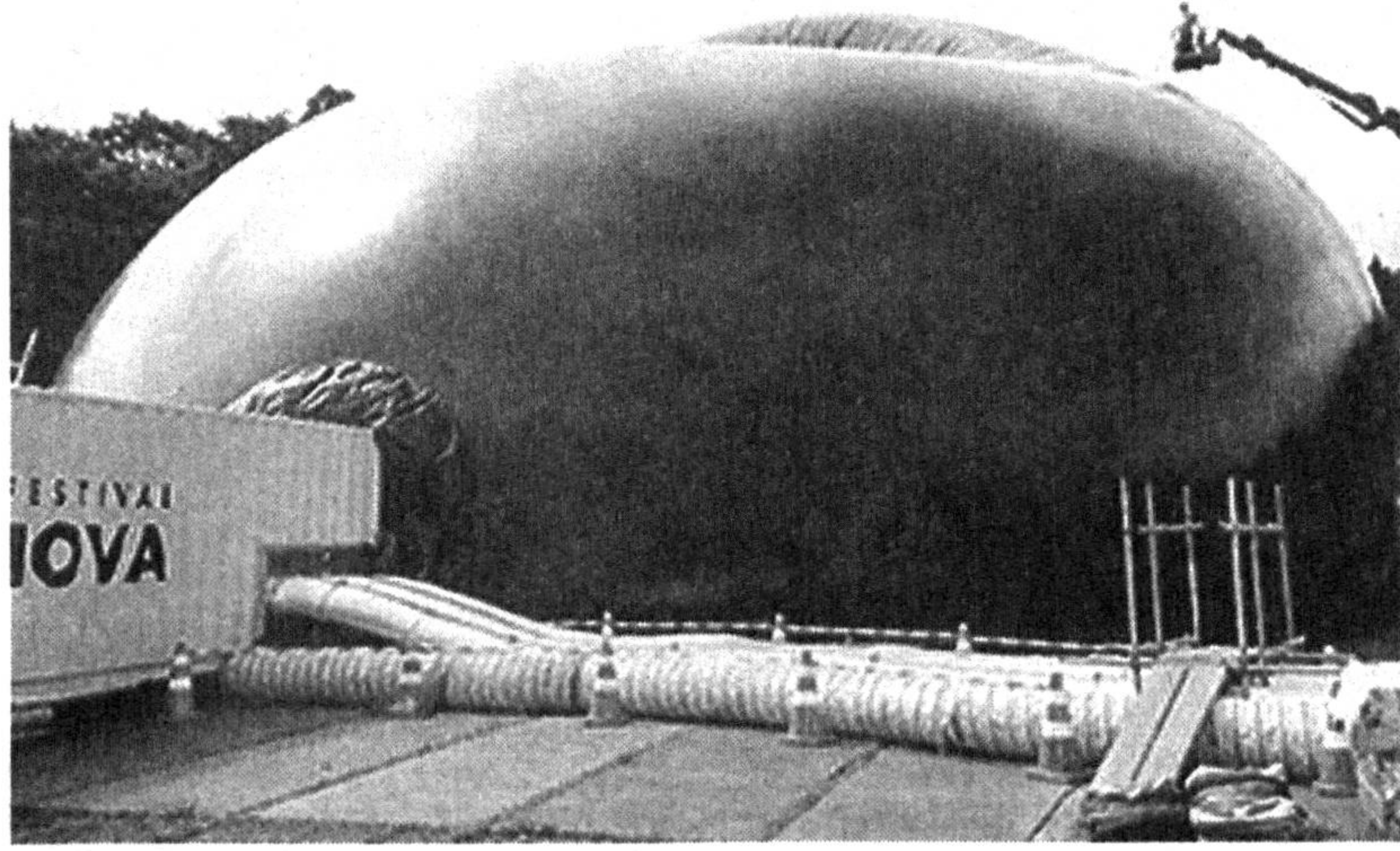
Журналистика асарга журналистнинг дунёқарши, муносабати ва талқини мазмун бағишлайди. Маълум мақолани тайёрлаб, уни чоп этишда муаллифнинг дунёқарши қанчалик кенг, савияси юқори даражада бўлса, бу хусусиятлар у тайёрлаб, газетада чоп этадиган мақолада ҳам ўз ифодасини топади. Хозирги замон ўқувчиси қундалик матбуотда босилиб чиққан ҳамма мақолаларни ҳам берилиб ўқийвермайди, чунки кечаги ўқувчидан бугунги муштарийнинг савияси анча баланд, қолаверса, ОАВ, жумладан, газеталарнинг сони кундан-кунга ошиб бораёпти. Танлаб ўқиш имконияти мавжуд. Шундай экан ҳар бир мақолани ўзига хос, мазмунли ва қизиқарли тарада тайёрлаб, ўқувчига тақдим этиш — соҳа ходимларидан катта масъулият талаб қилади.

Юсуф ҲАМДАМОВ, ЎЗМУ доценти

Дараклар

ҲАРОЙИБ
КОНЦЕРТ ЗАЛИ

Япониянинг Тохоку минтақасида ҳаво билан шишириладиган жаҳондаги энг катта концерт зали барпо этилди. Ярим шаффоф материалдан тайёрланган мазкур иншоотни шиширишга икки соат вақт кетади.

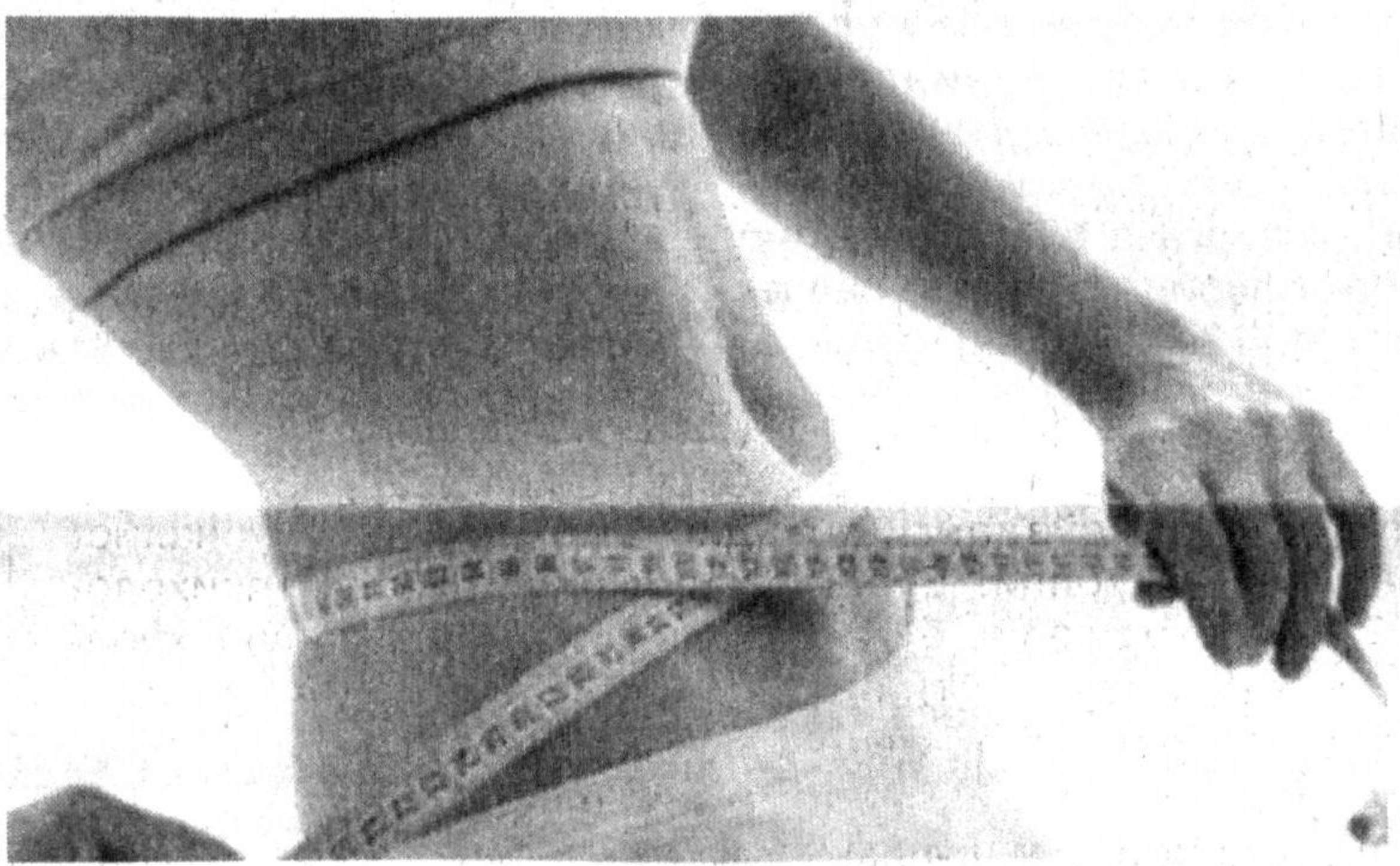

Концерт зали саҳна ҳамда 500 кишилик томошабинлар залдан иборат. Унинг ўриндиқлари 2011 йилда минтақада юз берган цунами натижасида қулаган кедр дарахтлари ёғочидан ясалди. Аниш Капур ва Арта Исодзаки ушбу лойиҳанинг муаллифлари саналади.

Концерт залини бутун минтақа бўйлаб кўчириш, турли тадбирлар ўтказиш мумкин. Жумладан, илк бор Мацусимада шундай тадбир ўтказилиши кўзда тутилмоқда. Ушбу мусликий фестивал минтақада цунамидан жабр кўрганларни қўллаб-қувватлашга бағишланади.

ВАЗНИ КАМАЙТИРИШ УЧУН
ВОСИТА ТОПИЛДИ

Гранада(Испания) университети тадқиқотчиларидан бир гуруҳи Америка соғлиқни сақлаш илмий марказидаги ҳамкасблари билан бирга мелатонин моддасининг одам вазнини бир маромда ушлаб туришга ижобий таъсири аниқлашди. Олимларнинг таъкидлашича, мелатонин оч жигар рангли ёғ.

Тадқиқотчилар каламушлар устида олиб борган тажрибаларида мелатониннинг семириш, дислипидемиа ҳамда қон босимининг баландини билан семириш билан боғлиқ иккинчи тип қандли диабет касаллигига таъсири ўрганишга эришди. Тадқиқот натижаларига кўра, мелатонини мунтазам равишда қабул қилиш нафақат каламушларда оч жигар ёғнинг пайдо бўлишига, балки назорат гуруҳидаги бошқа озгин жониворларда ҳам унинг миқдорининг ошишига кўмаклашиши маълум бўлди.

Мелатонин табиий гормон сифатида уйқун соғломлаштиради. Гормон одатда тунги пайтда гулдасимон бездан ажралади. Организмининг уйқудан уйғониши учун эрталабга келиб гормон даражаси пасаяди. Табиий ҳолда ушбу модда айрим мевалар ва сабзавотларда, жумладан гилос, апельсин, бодом, кунгабоқар пистаси, хантал ва арпабодидеда кўпроқ учрайди.

Оқорида номи зикр этилган маҳсулотларни истеъмол қилиш уйқуннинг бир маромда кечшишига, ортиқча вазнининг камайишига, семириш оқибатида келиб чиқадиган юрак қон-томир хасталиқларининг олдини олишга имкон беради. Олимлар мелатониннинг вазнга таъсири борасидаги ушбу далилларни инobatта олиб, келгусида бу ишни давом эттиришга ва ушбу гормонни клиник синовлардан ўтказишга қарор қилишди.

ИНТЕРНЕТГА ТОБЕЛАР
ДАВОЛАНДИГАН БЎЛДИ

Мутахассислар интернетга узлуксиз олти соатдан зиёд боғланиб ўтирадиган ҳар бир инсон мажбурий даволанишга муҳтож, деб ҳисоблашмоқда. Дюк университети психологи Аллен Френсиснинг сўзига кўра, АҚШда бундай кишилар сон жиҳатдан ичкиликбозлар ва гиёҳвандлардан анча кўпдир.

Интернетга тобеликдан халос бўлиш истагидаги одамларга биринчилардан бўлиб Пенсилваниядаги Брэдфорд минтақавий тиббий маркази даволаниши тақлиф этмоқда. Бу ерда мижозлар алкоғолизм ва гиёҳвандликни даволашда катта тажрибага эга мутахассислар томонидан ишлаб чиқилган ўн кунлик даволаш муолажасини олишади.

Америка тиббиёт сугуртасида интернет билан боғлиқ хасталик ва уни тўзатиш учун ҳеч қандай харажат кўзда тутилмади. Мутахассисларнинг айтишича, нарх анча баланглигига қарамай, ушбу хизматга талаб ниҳоятда катта.

XXI АСР:

олам муаммолар қаршисида

Инсоният XXI асрга қадам қўяр экан, маънавий олами кенгайиб, давлатлар ўртасидаги низолар, қарама-қаршилик, зиддиятлар барҳам топади, хавфсизликка нисбатан таҳдидлар камаяди, деб умид қилганди. Бироқ дунёда жангу жадаллар янада кўпайди. Жуда катта қурбонлар, кулфатларга сабаб бўлаётган беқарор, адоватли вазиятлар вужудга келмоқда. Натижада мамлакатларнинг ижтимоий ривожланиш жараёнлари секинлашмоқда, мана шундай шароитларда яшаётган аҳолининг эртанги кунга ишончи, ўз ҳаёти, қариндош-уруғлари ва яқинларининг ҳаётдан хавотир ҳисси тобора ортиб бормоқда. Икки қарама-қарши кутбли дунё барҳам топганига қарамай, у хавфлироқ, беқарорроқ бўлиб қолди. Айниқса, бугун она сайёрамизда сиёсий ва диний экстремизмнинг турли шакллари кучайиб бораётгани, халқаро террорчиликнинг кенг ёйилаётгани инсониятни ташвишга солаётган энг йирик таҳдидлардан бирига айланмоқда.

ликий тузилмалар фаолият барқарорлашмоқда. Бироқ вазият ҳамон беқарор, барча давлатлар ҳам тангликдан чиқа олаётгани йўқ.

Айни пайтда Фарб дунёсини демографик ва маънавий-маърифий масалалар ҳам қийнаётганини таъкидлаш жоиз. Айтайлик, Европада мигрантлар ҳисобига аҳолининг ўсиши кузатилаёпти. Яъни тугилиш камайиб, аҳолининг қариш жараёни тезлашаёпти. Мазкур бўшлиқни тўлдирishга уринаётган хорижлик муҳожирларга нисбатан тоқатсизлик, норозилик аломатлари сифатида айрим жамиятларда шовинистик, неофашистик кучлар пайдо бўла бошлади.

Афғонистонда 35 йилдан бери давом этаётган уруш ҳамон минтақавий ва глобал тинчликка таҳдид солаётган энг жиддий муаммолардан бири бўлиб турибди. 2014 йилда халқаро коалиция қўшинлари мамлакатдан чиқиб кетгандан сўнг аҳвол янада мураккаблашиши табиий. Террорчилик, экстремизм, қорадори савдоси ва минтақалараро можаролар авж олиш эҳтимоли юқориликча қолмоқда.

Бугун дунё давлатларининг барчасини уйлантираётган яна бир масала — бу экология, табиат мусофоллигини сақлаш, сув ва энергетика хавфсизлигига эришишдир. Афсуски, инсоннинг табиатни захарлаши оқибатида Ернинг озон қатлами емирилди. Иқлим ўзгарди. Сайёрамизда давоси йўқ касалликлар сони, болалар ва оналар орасида ўлим ҳолатлари кўпайди.

Албатта, тараққиёт ва экологик хавфсизлик бир-бирига чамбарчас боғлиқ. Шу нуқтаи назардан мамлакатимизда 2013-2017-йиллар орасида амалга оширилиши режаланган махсус дастур учун 2 миллиард АҚШ долларидан ошқ маблағ ажратилаётгани Ўзбекистоннинг БМТ Минг йиллик ривожланиш декларациясида белгиланган вазифаларни сийдиқилдан бажараётгани, инсон манфаатлари энг олий қадриятга айлангани далолат беради. Мақсад — атроф-муҳитни асраб-авайлаш, табиий бойликларни яаб ишлатиш ва иқтисодиётда экология муҳофазасини таъминловчи талабларни жорий этишдир.

Булардан ташқари, Минг йиллик мақсадлари Декларациясида баён этилган ва белгиланган вазифаларни барча давлатлар ҳам бажара олаётгани йўқ, 2015-йилгача эришилиши кўзланган тараққиёт дастурида оналар ва болалар ўлимини камайитириш, камбағаллик ва саводсизликни бар-тароф этиш каби 8 та йўналишда вазифалар белгиланганди. Глобал молиявий инқироз туфайли кўплаб давлатлар ҳалигача унинг шартларини бажаришга қаришгани йўқ. Ўзбекистон мустақилликка эришганидан буён иқтисодий-ижтимоий соҳада, аҳоли турмуш даражасини кўтариш, таълим сифатини яхшилаш, соғлиқни сақлаш борасида амалга оширилётган ишларни изчил давом эттириш ва экологияни муҳофазат қилиш бобида улкан ютуқларга эришди.

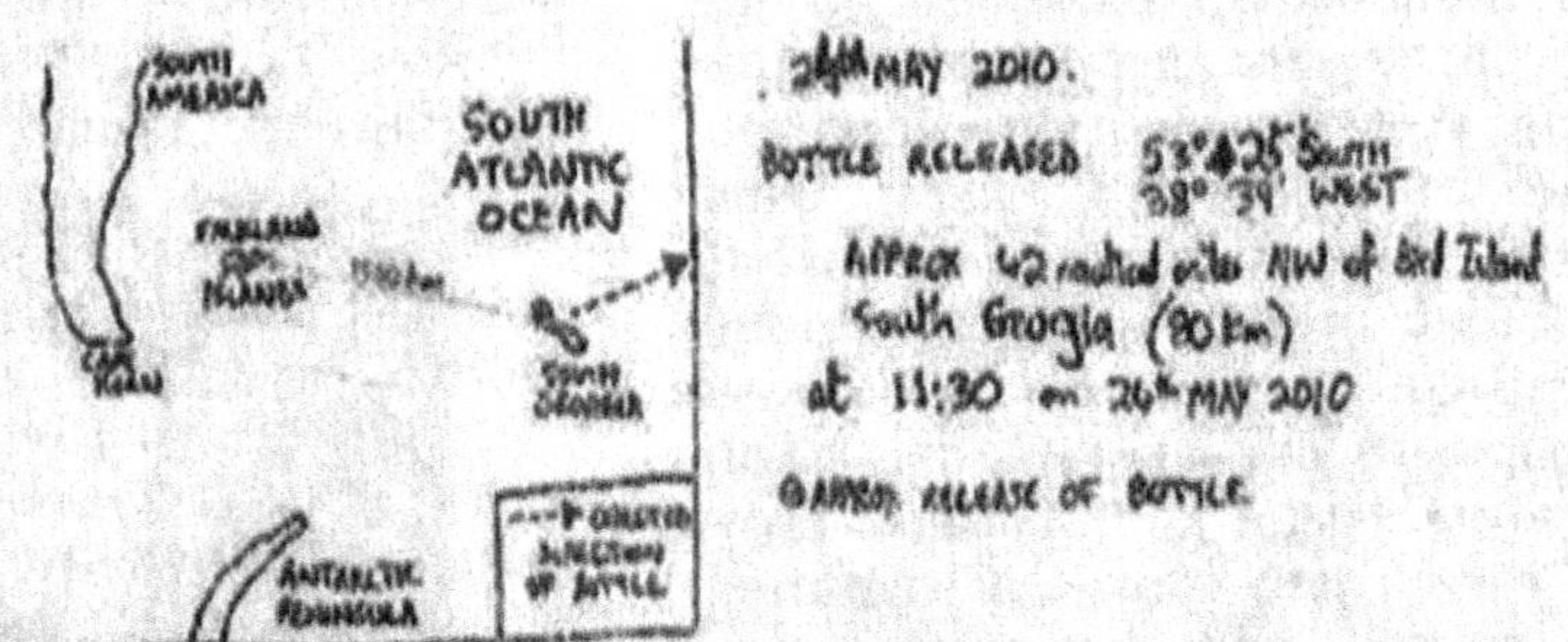
2000 йилдан бери мамлакат ялпи миллий маҳсулоти 3,1 марта, киши бошига эса 2,6 марта ўсди. Номинал ойлик 22 хисса, нафақалар 12,7 хисса, киши бошига ўртача даромад эса 8,4 баробар кўтарилди. Ўтган олти йил мобайнида иқтисодий ўсиш 8 фоиздан кам бўлмади. Биз бу ютуқлар билан фахрланамиз, албатта. Ўзбекистон ҳукумати бугун ижтимоий ҳимоя учун 5 баробардан ҳам зиёд маблағ ажратмоқда. Давлат харажатларининг 60 фоизга яқини ижтимоий тараққиёт, жумладан, 34 фоиздан ошиги таълим ва 15 фоиздан кўпи соғлиқни сақлаш учун ишлатилмоқда. Ўртача умр кўриш бугун 73,5 йилни ташкил этмоқда, авваллари бу кўрсаткич 66 ёшни ташкил этарди, холос. Оналар орасидаги ўлим ҳолатлари 3,2, болалар орасидаги эса 3,4 баробарга камайди. Бу мамлакатимизда ҳаёт тобора яхшиланиб бораётганидан далолат беради.

Дунё алангаланиб турган бир пайтда эришляётган бу ютуқлар хотиржамликка берилмасликни талаб этади. Халқимиз олдинда юксак маънавиятли авлодни Ватанга садоқат руҳида тарбиялаш, уларни дунёда кечаётган мафқуравий хуружлар ва бошқа таҳдидлар хавф-хатарлардан омон-эсон олиб ўтиш, ғояга қарши ғоя, жаҳлатга қарши маърифат билан курашиш, юртимиздаги тинчлик ва барқарорликни кўз қорачиқидек асраш вазифаси руҳида тарбиялашда ўта масъулиятли вазифалар турибди.

Абдували САЙБАЗАРОВ

13 МИНГ КИЛОМЕТР
СУЗИБ КЕЛГАН ХАТ

Янги Зеландиянинг Стюарт оролида 13 минг километр масофани босиб ўтган бутилка идишдан хат топилди. Мақтуб солинган идиш ўз оиласи ва дўстлари билан океан соҳилидан бирон қизиқроқ нарса топиш илинжида юрган Саймон Тейлорнинг қўлига келиб тушди.

Хат очиб ўқилганда маълум бўлдики, у 2010 йилда океанда балиқ захираларини тадқиқ этувчи Люк Кенни томонидан Жанубий Георгия ва Жанубий Сендвич ороллари худудидан жўнатиб юборилган.

Кеннининг бу хатни ёзишига оддий қизиқиш сабаб бўлган. Унга шу усулдаги ёзишма қизиқарли ва сирли туюлган. Хатда бутилка сувда узоқ сузолмай ёрилиб кетиши мумкинлиги ҳам таъкидланган. Шунингдек, хатда у жўнатишган манзилнинг харитаси ҳам мавжуд эди. Ирландиялик тадқиқотчи унда бутилка ҳаракатининг тахминий йўналишини ҳам чизиб қўйган экан. Унинг мўлжалига кўра, идиш Африканинг ғарбий қирғоқларига етиб бориши лозим эди.

Тейлор хат муаллифи билан мулоқотда бўлганда, у мақтубининг Янги Зеландияга етиб бориганидан мамнунлигини маълум қилган. Айтмоқчи, шу йил 8 сентябрда Канада қирғоқларидан ҳам 1906 йил санаси кўрсатилган хат топилган.

ХИТОЙЛИК ШИФОКОРЛАР БУРУННИ
ПЕШОНАГА ЎТКАЗИШДИ

Хитойлик жарроҳлар автомобиль ҳалокатидан жабрланган 22 ёшли йигит бурнини пешонасига ўтказишди.

Time журналининг Reuters га асосланиб хабар беришича, ўзига ҳам жарроҳлик амалиёти Хитойнинг Фуцзянь вилоятидаги Фучжоу шаҳрида ўтказилган.

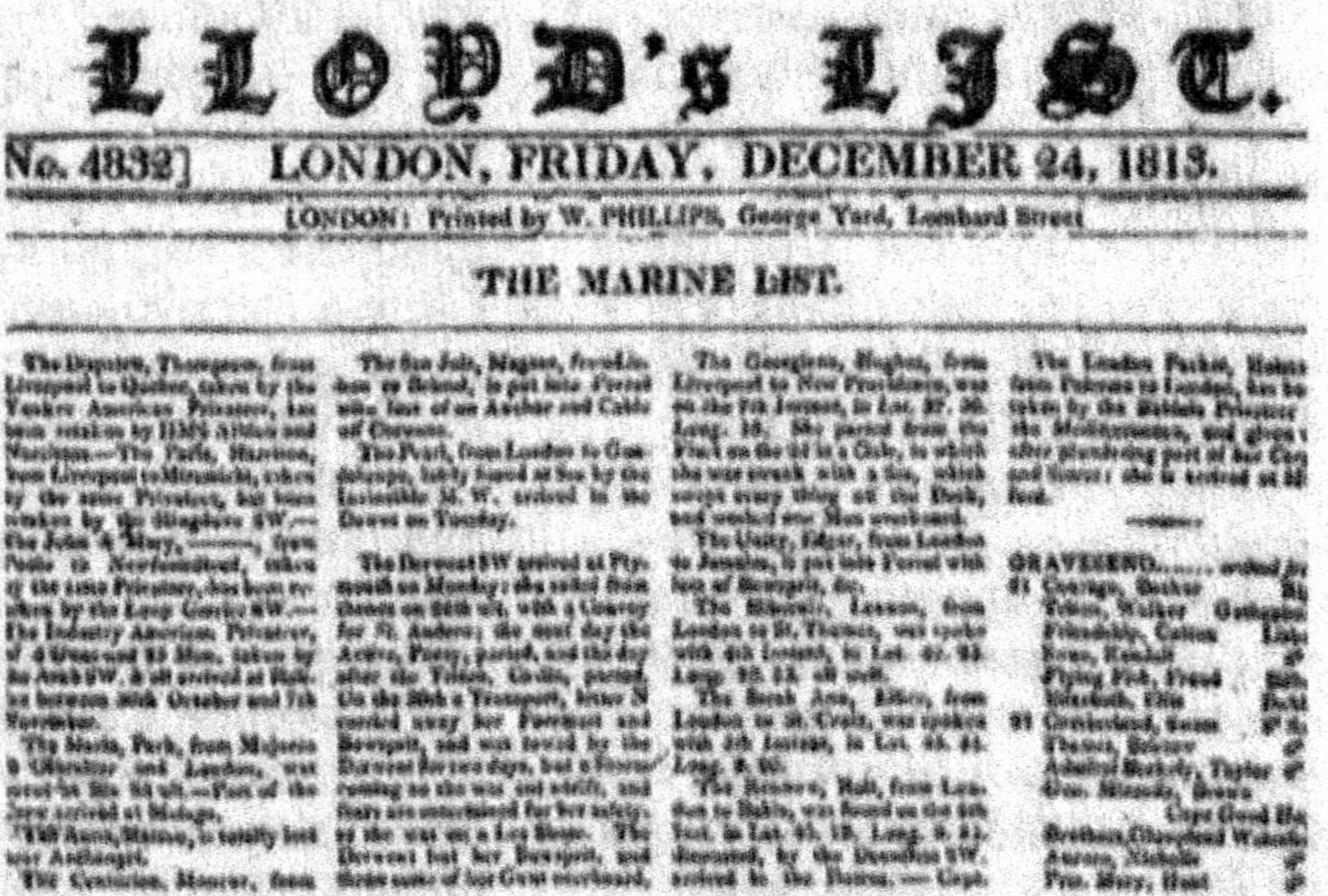
Жиддий йўл-автомобиль ҳалокатидан сўнг 22 ёшли Сиаолианнинг бурни зарар кўриб, унда ўзгариш юз берган ва ундан фойдаланиш имкони қолмаган.

Янги нафас олиш аъзосини тайёрлаш учун шифокорлар Сиаолианнинг қовурғасидан тоғай олишган ва уни йигитнинг пешонасидаги терига киритишган. Янги бурун шу ой охиригача ўсиб бўлиши керак, шундан сўнг уни ўзининг одатий жойига кўчириб ўтказишади.

The Daily Mail нинг қайд этишича, январь ойида британиялик шифокорлар одам қўлида бурун ўстиришга муваффақ бўлишганди — бемор одатий бурнини саратон хасталиги сабаб йўқотган эди.

ГАЗЕТАНИНГ БОСМА
ВЕРСИЯСИ ЁПИЛАДИ

Жаҳондаги энг кекса газеталардан бири, Лондонда чиқадиган Lloyds List газетаси шу йил 20 декабрдан эътиборан қозғода чоп этилишини тўхтатади.

Тадқиқотлар шуни кўрсатдики, газетанинг қозғода чоп этиладиган вариантини жами газетхонларнинг атиги икки фоизини ўқиради экан. Гарчи мазкур газета жаҳон денгиз савдоси янгиликларини ёритишга ихтисослашган бўлса-да, кейинги йилларда у рақамли ва мобил платформалар ишлаб чиқариш соҳасига ҳам мўмай сармоя киритмоқда.

— Тан олимизнинг кераки, рақамли платформалар самарали ахборот алмашинувида катта имкониятларни очмоқда, дейилади тахририятнинг баёнотида. — Агар XVIII асрда муштарийлар қаҳвахона деворларига осиб қўйилган газета саҳифаларини ўқиган. Эндиликда эса газетхонлар мана шундай қаҳвахоналарда мазкур наشر электрон талқинини ўз планшет ва смартфонларида ўқийшади.

Интернет хабарлари асосида А.АЗИМОВ тайёрлади.

Мутолаа

ҲАЁТНИ ХОЛИС
АКС ЭТТИРИБ

Халқимиз азалдан кулгисевар, беғубор қаҳ-қаҳани, самимий ҳазил-мутойибани яхши кўради. Кулиш осон, кулдириш қийин. Кулгили асар ёзиш учун ўзгача истисно керак. Ҳажвий асарнинг ютуғи — тилдаги сиқиклик, тасвирдаги соддалик, халқчилик ва энг асосийси, ростгўйликдир. Кулги — бу ҳақиқат овози. Ҳақиқатни севмайдиганлар кулгини ёмон кўради, ундан қўрқади. Шунинг учун ҳам адабиётда ҳажвийёт жиддий жанр ҳисобланади.

Ҳажвийёт ҳақида сўз кетганда беихтиёр бу соҳанинг даргалари А.Чехов, М.Зошченко, Азиз Несин, О.Генри, Абдулла Қаҳҳор, Саид Аҳмад каби атоқли ёзувчиларни кўз олдимизга келтираемиз. Ҳажвийёт мутолаа қилган барча ҳажвий асарларни уларнинг маҳорати, усулби мезонидан келиб чиққан ҳолда баҳолаймиз. Шу ўринда мен сурхондарёлик ҳажвичи Сафар Кокилов ҳақида икки оғиз сўз айтмоқчиман. Касби шифокор бўлган Сафар Кокилов ўзининг катта-кичик ҳажвий асарлари, қатор ҳикоя ва қиссалари билан адабиётимизга кириб келди ва китобхонлар кўнглидан жой олди. У мамлакатимизнинг олис бир қишлоғида яшаб, ижод қилади. Таъбир жоиз бўлса, ёзувчи қишлоқда ўз қаҳрамонлари орасида яшайди, муомала қилади, ишлайди. Муаллиф кўнглини кўнглидан, эшитганини эшитгандай, бежамасдан қозғога туширгани боис ёзганларида зўра-зўракликни кўрмайсиз. Ҳажвичи кимдир даэмолга ўхшатади, кимдир иллатларни сугуриб жамиятни поклайди, деган маънода фаррош сугуригисига ўхшатади. Яна кимдир ҳам захри, ҳам боли билан фойдали боларига тенглаштиради. Адибнинг ўзи эса ҳажвичи жарроҳ тигига қиёс этади, қусурларни аямасдан шартта кесиб ташлаш керак, деб ҳисоблайди. Унинг ҳажвияла-

рини ўқир эканмиз, адабиёт оламида чиндан ҳам ўз овозига эга сатира ва юмор устаси камол топаётганига амин бўламиз. Гарчи бу ҳажвияларда оддий ҳаётнинг воқеалар қаламга олинса-да, чуқур илтимой юки борлиги билан ажралиб туради. Айтилик, у «Беақл чумоли» ҳажвиёсида чумолидан хафа бўлган бир шахс устидан кулиш билан бирга бозор иқтисодиёти даврига келиб айрим одамларнинг ўз йўлини тополмай, боқимандалик кайфиятидан қутула олмай «беақл чумоли»га айлиниб қолгани ҳақида фикр юритади. Ёки «Куруқ ҳавас» ҳажвиёсини олайлик, унда мутахассисларнинг иқтидорига қараб эмас, раҳбарларга садоқати эвазига ишга олиниши ҳажв тигига олинган. «Ўзим эдим» ҳажвиёсида эса бир ташкилотдаги мансабдор шахслар порахўрлик ҳақида ёзилган ҳажвиядан сўнг ўзларини кўраган жой тополмай қолади. Тўғри гап тўққанига ҳақ ёқмайди деганларидек, ҳаётда биронинг айбини юзига айтсанг, ўзинга «душман» ортирсан, бу ҳажвичининг ўзига ҳам ишора. Муаллифнинг «Бу яна ўзимман» номли ҳажвиёсида шу ҳақда гап кетади. Сафар Кокилов бу ҳақда «Дўхтир сифатида одамлар танидаги касалликларни доволасам, ҳажвичи сифатида улар руҳиятидаги, маънавиятидаги камчиликларини ҳажв тигига олиб, доволасам ҳақиқат қиламан», — дейди.

Топиб айтилган гаплар, ихчам чизилган портретлар, латифанома ҳолатлар ўқувчилар диққат-эътиборини дарров ўзига тартади. Албатта, бундай ҳажвиялар ёзиш учун ёзувчида истисно билан бирга катта билим ва фаол фуқаролик виждони ҳам бўлиши керак. Адибдаги ана шу фазилатлар у ёзган ҳажвияларида яққол кўриниб турибди. У айниқса, ҳаётдаги лоқайдлик, ноҳақлик, кўзбўямачилик, иккиозламачилик каби иллатлардан қўянади. Ижодкор асарларнинг кўпчилиги ана шундай иштироблар асосида юзга келган. Жумладан, муаллифнинг «Эҳ, раҳбар бўлиб кўрмагансизда», «Кредитни қутиб», «Элчига ўлим йўқ», «Олиббее байрамим», «Гўнг топиш керак» каби ҳажвияларида ана шундай сатирик руҳ уфуриб туради. Унинг тигдор ҳажвиёларини мутолаа қилган ўқувчи ҳаётга бошқача кўз билан қарашга, мулоҳаза юритишга интилади. Мабодо ўзида шундай иллатлар мавжуд бўлса, улардан халос бўлишга уринади. Назаримда, Сафар Кокиловнинг ҳажвиёларида турк адаби Азиз Несиндаги каби ўткир кулги, ўткирлик ва маънавиятидаги таъвирнинг соддалиги кўриниб туради. «Сафарнинг ўзи билан гурунг қилсангиз зериккандай бўласиз, лекин ёзганларини ўқисангиз, қотиб қотиб қуласиз», — дейди атоқли шоиримиз Абдулла Орипов. Адибнинг ўқувчилар қўлига етиб борган «Йўқолган кўричак» номли китобидан жой олган барча ҳажвий ҳикоялари шулар жумласидандир. Бу ҳажвиёларда турмушимизда учраб турадиган айрим салбий ҳолатлар усталик билан тасвирлаб берилган. Уларда муаллифнинг инсон характеридаги камчиликларни яққол кўринади. Ҳажвичи кичкина бўлса ҳам залворли ижтимоий юк ортаган ҳажвиёларни ўқиб беихтиёр жилмаясангиз ва мулоҳазага берилганингизни билмай қоласиз.

Сафар мана шу тарзда маънавиятига турли хил дард теккан нухсаларни инсофга келтирмоқ ва доволамоқ учун уриниб юрибди. Ҳажвичи ўз тасвирларида ҳеч кимни оқлаб ёки инкор қилмайди. Қаҳрамонларга нисбатан унинг муносабати асарнинг охиригача холислича қолади. Ҳажвичи бу ҳажвиёлар замиридаги маънони ўзи илғаб олаверади. Ҳа, у ўз ҳажвиёларида инсон табиятидаги иллатлар устидан қулса-да, бу кулги замирида оғир дард силқиб туради. Маънос кулгига йўғрилган бу дард эса баъзи инсонларда инсон номига номуносиб хислатлар борлигидан чекилган афсуснадоматлардан келиб чиқади. Баъзилар ҳажвичини иллат излайди деб айблашади. Йўқ, иллатни излаш керак эмас, у йўлимизда учраб турибди. Фақат уни кўриб, унинг устидан кулиш керакки, токи бу иллат ҳаётимиздан йўқолсин. Сафар Кокилов касби тақозоси билан инсон ҳаётини азобга айлантарадиган иллатлар манбасини қидириш ва доволаш баробарида улар руҳияти ва маънавиятидаги кемтиклари ҳам кўриб, қузатиб, уларни ҳам доволаш учун ҳажв тигини қурол қилиб олади. Энг асосийси, буни ўз ёзганларида фоят таъсирли ва ишонарли қилиб акс эттирди. Адиб ўз гурурини топтатмай, тўғри деб ҳисоблаган ишни қилишга ва айтиш зарур деб билган гапини айтишга ўзида жўрват топиб яшамоқда. Сўзимизни мутасаррар қилган ҳолда, буюқ ҳажв усталари изидан бориб, турмушимизда учраб турган нухсонларни асосли тарзда танқид тигига олаётган ҳажвичи укамизга ҳаётда ва ижодда омадлар тилаб қолайми.

Тоштемир ТУРДИЕВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими,
Денов тумани маънавият тарғибот бўлими раҳбари

Мушоҳада

Ҳар ерни қилма орзу...

Ниҳоят Нўмон ака Америка сафарига боришни ихтиёр этди. Мустақиллик туфайли мустабид замондаги "темир тўсиқ"лар йўқолган, дунё кўриб қўйганга нима етсин. "Бирни кўриб фикр қил, бирни кўриб шукур" деганларидек, океан ортида илгари бўлмаган эса-да, хориж сафари Нўмон ака учун янгилик эмасди. Насиб қилган экан, муборак ҳаж зиёратида ҳам бўлиб қайтган. Ўз соҳасида яхши ишлагани туфайли хизмат кўрсатган фахрий унвонига сазовор бўлган. Эндиликда пенсия-пенсиялар сафида умргузаронлик қилади.

Арзандлари "грин-карта" орқали Америкада яшади. Шулар баҳона одамлар мақтаган мамлакатни бир кўриб қўйишга аҳд қилди. Сафарга отланаётиб кўнглига бир фикрни тугди: ҳар бир ҳолатни кузатишда шу нарса бизда қандай, уларда қандай, деган саволга жавоб излайди. Самолёт зинасидан кўтарилаётганда, ёшлиғида эшитган латифа эсимга тушиб қолди. — Яна хориж сафарига боришни орзу қилман, — дебди бир йигит дўстига. — Нима, илгари ҳам борган-мидинг? — сўрабди ҳамроҳи. — Йўқ, илгари ҳам орзу қилгандим... Қаранг, илгари фақат орзу қилиш мумкин эди. Энди бундай сафарга юртимизнинг ҳар бир фуқароси эришиши мумкин. Ота-боболарнинг орзу-армонлари ушалгани шу бўлса керак-да. Стюардесса ўзбек ва инглиз тилларида парвоз тартиби ҳақида дона-дона қилиб гапирди. Тошкентдан учган самолёт Сеулга кўнди. Парвознинг асосий қисми кейинги босқичда давом этди. Океан устидан учиб кетганда иллюминатор дарчаларини ёпиб қўйишди. Сизтл аэропортига қўнганларида Нўмон аканинг юраги ҳаққиргандай бўлди. Гўё атрофдаги одамлар унинг қадам ташлашига тикилиб турар, бирор жойда одим отиши ноқоиз бўлса, кимдир "Тўхта, буёғига ўтман" дейётгандай. Йўқ, ҳеч ким эътироз билдирмади. Назорат нуқтасидан беозор ўтди, кутиш залида ўғиллари Баҳодир ва Толибни кўрганда шу пайтгача бўлган таранглик юмшагандай бўлди. "Болаларим, соғ-омонмисизлар?" қайноқ кўришидан сўнг машинага ўтириб йўлга тушишди.

— Ие, бу ер сизга Хадра ёки Жиззах эмас-ку, — деди келин. — Бу ерни Америка, деб қўйибди. — Америка бўлса нима? Ҳаммаси ҳам Ўзбекистонимиз оқимдан ўтаверсин. Бу ўз Ватанини жонидан ҳам ортик севадиган инсоннинг қалб ҳайқирғи эди. "Ҳаммаси ҳам Ўзбекистонимиз оқимдан ўтаверсин". Шу тўғрисида бизга қанчалик яқин-а. Шоир бежиз ёзмаган: "сўйлаган жойида азиздир инсон". — Ушдан Ўзбекистоннинг нимасини соғинганингиз, тоғини, боғини, пойтахтнингми? — сўрадик Нўмон акадан. — Ҳаммасини — ҳавосини, жамолини, шамолни. Битта гап айтиш. Абдумўмин деган набирам 6-синфда ўқийди. Ҳар кун дарсга кетишдан олдин мен билан кучоқ очиб хайрлашади. Кўлини «5» қилиб кетади. Ҳа, ушунингдан кейин «5» баҳо олганини боғидек ишора қилиб саломлашади. Шу лаҳзалар кўзимизга кўринавери... Олис сафарлардан келиб, тинч, осойишта Ўзбекистонимни янаям яхши кўриб кетдим. Шундай роҳатбахш шароитни таъминлаб қўйган Юртбошимизга меҳримнинг чандон ошди. Бу гапларни самимий айтишди. Тинчлик бўлса, ҳамма нарса бор. Акс ҳолда ҳеч нарса тартимайди. Ватан нима эканини юрак-юракдангина ҳис қилиш мумкин. Бунинг учун ўша заминда туғилиш керак. Эркин ҳаёт деймиш. Фақат Ватан бағридангина эркин ҳаёт кечириш мумкин. Тўғри, ҳозир спортчилар, новб истеъ-

дод соҳиблари ўзга юртларга бориб ишлаб келишпти. Беким истиқлол шарофатидан. Лекин уларнинг сафари маълум муддатгача. Ҳеч қачон Ватан туйғуси асл фарзанд қалбини тарк этмайди. Шуниси қизиқки, Ватан қадрини ундан айрилиқда яшаб юрганлар ҳис этармикан? Олдиндан оққан сувнинг қадри йўқ, деган қимматнинг маъноси чуқур. Ўз юртимиздаги кўриниб турган имкониятларни ишга солиш ўрнига бошқа жойларда даромад топишга интилаётган айрим одамларга қарата айтилгандай бу сўзлар. "Четга борсанг, ойига фалон доллар ишлаш мумкин", деган алдовлар қанчадан-қанча ёшларни чалғитяпти. Ҳалол, астойдил меҳнат билан даромад топишга имконият юртимизда қўл-қў? "Би-би-си" тўлиқлари орқали тарқатилган мана бу сафсатага эътибор қилинг: "Кимнингдир уйи таъмирланган ва ёки янгитдан солинган бўлса, кимдир дўкон ва ёки хизмат кўрсатиш шохобчаси очган бўлса, кимдир кўчаларни тобора тўлдириб бораётган автоуловлардан бирини сотиб олган бўлса, билиш мумкинки, ўша оила аъзоларидан бири четда ишламоқда". Ҳаётдан узоқда, Ўзбекистондан узоқда бўлган одамгина шундай хом-хатала хулоса чиқариши мумкин. Юртимизда кичик бизнесни ривожлантириш учун қўлай ишбилармонлик муҳитини яратиб боради қанчадан-қанча ишлар амалга ошириляпти. Энди одамларимиз тафаккури ўзгарган, шунга мос равишда ҳаёт тарзи ҳам юксалган. Ҳамма туманларда янги-янги ўй-жойлар қуриляпти. Уларни давлатнинг ўзи қўриб берапти. Шуларни кўрмаслик ҳам мумкинми? Энг охириги статистикага назар ташланг: жорий йилнинг 6 ойида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг Ўзбекистон ЯИМдаги улуши 2012 йилнинг биринчи ярмидаги 42,6 фоиз ўрнига 43,2 фоизга, санаатда 21,8 фоиздан 22,9 фоизга, экспортда 12,4 фоиздан 19,2 фоизга, бандлик соҳасида 75,1 фоиздан 75,5 фоизгача ошган. Бу рақамлар ҳар бир Ўзбекистонлик қалбда гурур уйғотади. Ўзбекистонда даромад топишининг хилма-хил турлари вуҷудга келмоқда. Буларни билиш, кўриш учун зағу ниёт билан қарайдиган кўз керак. Янги-янги иншоотлар бағрида янги иш ўринлари яратилляпти. Юртимизда 2013 йилнинг дастлабки ярмида белги-ланган дастур бўйича 554,4 мингта янги иш ўрни вуҷудга келтирилди. Ҳа, юртларда мўмай даромад топиш илминда юрганларнинг на ётиш-туришида, на ёйиш-ичишида ҳаловат бор. Бунга ҳаётини мисолларга кўриб, гувоҳчи бўлиб турибмиз. Ўз уйингизда, ўлан тўшагингизда, фарзандларингиз хузурда мазза қилиб яшаганга нима етсин. "Болаларининг ризқини тираман", деб олис йўлга кетганлар бу ёқда болалари тарбиясига шикаст етаетганини уйлалармикан. Мана, она юртидан йироқда юрган инсоннинг хориж радиоси орқали изҳор этган ноласига қулқ тутинг: "Бу ерда ҳаётим ёмон эмас, лекин эрталаб туриб, ўз болаларимнинг даврасида ўтириб, болаларим билан бир дастурхон атрофида нонушта қилсам, бу катта бахт одам учун! Демак, Ватанда бўлишнинг ўзи катта бахт! Мен бу ерда мамнунман дейишга ҳам қийналанман. Чунки мен болаларимни соғинаман". Ўзбекистон ҳар биримиз учун меҳрибон-мушфиқ онамиздай бағри илиқ гўша. Она бағридан йироқда ҳеч ким бахт тоғлан эмас. Ҳар ерни қилма орзу, ҳар ерда бор тошу тарозу, деганларни бор гап. Шуларни ёзаяпман-у, Нўмон аканинг кўнглидан кечётган ҳислар нақадар самимийлигига яна бир бор ишондим. Ҳа, юртни севиб, қадрлаб яшашнинг ўзи катта бахт, олий мартаба.

Шуқрат ЖАББОРОВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист

СУЛУВ

ҚАНДАДАК
САЎЛНИ

Биз қўшнилари иннок бўлганимиз туфайли болалар ҳам бир-биримизнинг томорқамиздан бемалол фойдаланаверишди. Улар бизнинг маккажўхорида қайриб олиб, қозонни тўлдириб, думбул қайнаштиради. "Бу маккажўхори бизники эмас-ку", дейишмайди. Бизнинг болалар ҳам ўйнаб-кулиб, улар билан маккажўхориқўрлик қилишаверилади. Кўнгиллари тусаса, Сулувнинг овсининикидан бодринг, помидор териб олиб, шакароб қилиб ейишди. Аммо бугун бу инноклик бошқача тус олди. Болалар ҳам бўлишиб, "Бештош" уйнаётганди. Улардан бири дафъатан овозининг борича чўзиб йилгай бошлади. Унинг қаршидаги Аҳмад хайрон бўлиб нега йилгаётганини сўради. — Кеча нега мени туртинг, ана шу эсимга тушиб кетди-и-и... Йиғи овозини эшитиб, уйдан Сулув чиқади: — Ҳа, нима гап? Болалар шошиб-пишиб воқеани айтиб беришди. — Кеча туртган бўлсанг, бугун кечирим сўраб қўяқол, Аҳмад, — дейди Сулув. Лекин туртки еган бола йиғисини тўхтатмайди. — Бўлди қила қолсанг-чи, — дейди Сулув йилгаётгани болага. — Кечиримни аста сўради, яхшилаб сўрамади, — хиқиллашда давом этади у. — Жонлироқ уэр сўрасанг бўлмайди-ми, ахир? — Чунки мен кеча астагина туртувдим, шунинг учун кечиримни ҳам астагина сўрадим, — дейди Аҳмад парво қилмай. — Томорқадagi хандақларнинг исинининг димоғимгача келаяпти. Жанжаллашгандан кўра бориб мазза қилиб есаларинг бўлмайди-ми? Болалар томорқа томонга гурра чо-пиб кетишди. Ҳа, Сулув экан хандақлардан пишганда болаларга худо беради. Қўларига тушган хандақларни узиб, жойида ерга тарс уриб ёриб егани қайси, пичок билан кесиб, тоса қилиб егани қайси. Бунинг гаштини дала кўрганлар билади. Болаларнинг хатти-харакатла-

рини кузатиб турган Сулув мамнун жилмайди. Бола деганлари шунақа, уларнинг уришмоғиям осон, ярашмоғиям. Лекин одамни қувонтирадиган томони шуки, бу болалар мол боқишми, экинларни беғона ўтдан тозалашми, ҳаммасини қўларидан келганича баҳараверишди... **ОЎҚИҲАНИ АЙТИБ ҚЎЙИМА, ҲАҚУСИ!** Сулув умрида ҳазиллашиб ҳам ёлғон гапирган эмас. Яхши маънода қувлик қилиб бирон арзимаган ёлғонни ўргатсангиз ҳам, барибир, эплотмайди, бузиб қўяди. Гапнинг бу ёғини эшитинг. Сулувнинг қирқтача товуғи бор. Ҳар кун камиди йигирма-ўттизтача тухум олади. Икки сигирдан олиннадиган сут-қаймоғу, қатик сероб, ҳаммага етиб ортади. Рўзгордан ортгани бозорга чиқади. Сулув мана шу даромадини, каштачиликдан келган пулларини йиғиб, болаларига компьютер олиб берди. Болалар мактабдан қайтиб, Сулувларникида гўж бўлишиб, дарс қилишади. Ҳозир улар компьютерни тушуниш ҳам гапми, у ёғидан кириб, бу ёғидан чиқашди. Биз бу йил қўй ва сигирларимизга ем-хашак бўлсин, деб маккажўхоризорни кенгайтирдик. Ҳосил мўл, баракали бўлди. Сулув эса товуқларнинг маккажўхори домини еб семиришини, улар қишнинг қировли кунларида ҳам тухумдан қолмаслигини яхши билади. Шунга режалаб, кеч бўлганда ўғли Ҳафизжон билан этак боғлашиб етилган сўталарни қайириш учун маккажўхоризорга киришибди. Она-ўғил ишга берилганидан қоронғи тушиб қолганини сезмай қолишпти. Шу пайт кимнингдир маккажўхори оралаб келаятган шитир-шитири эшитилипти. — Ҳафизжон! Мен — аянгман. Кўрқма яқинингданман, биров келиб отингни сўраса, айтиб қўйма! — дебди шивирлаб. Хўжайиним уйга кулимсираб кириб келди. — Шу Сулувнинг жудаям ажойиб-да. То-вуқларига доликни ўзимдан бир оғиз сўраса ҳам берадим, — деди кулиб ва

бўлган воқеани айтиб берди. Шундан кейин Сулув анча вақтгача уялиб, эзил-юрди. — Палакат қисмасе, мен кўргур кўздай қўшнимнинг маккайсини қайиришга кун ботарда чиқаманми, яна ўзимни ўзим ўрғига чиқариб ўтирганимга ўлайми? — дейди кўришиб қолганимизда ийманиб. **БАМИСАНИ ҲАЁД** Кеча Сулувимиз тиккан янги ёстиқларини бозорга олиб чиқди. Сотувчи хо-ланинг "Бир юла" деб аталган кашта-сига кўзи тушди. Бирам чиройли, бирам ярашқили! Бу каштада ипак умуман бош-қаша йўсинда қадалган. Кашта гуллари-да ипақлар ранг талашади. Бетақорр санъаткорлик! Сулув юксак дид билан тикилган бу каштани кўриб, қувониб кетди. Сотувчидан сўради: — Хола, бунақа йўлда тикишини нима деб аташади? — "Чиндаки хаёл", синглим. Демак, бу каштанинг нухсаси ва тикилишини хаёлдагидай бир чаман, яъни "Бамисли хаёл" деб тушуниш керак, деб ўйлади Сулув. У шу вақтнинг ўзида бозордан озгина каштабо мато сотиб олиб, уч-тўрт дақиқа ичида шу русумда кашта тикишни кўрсатиб беришни хола-дан илтимос қилди. Хола чеварликка қизиқувчиларнинг кўпаяётганидан қувониб, қўлига игнани олиб, жон-жон дея "Чиндаки хаёл"нинг қандай тикилишини кўрсатди. Сулув уйига ўзида йўқ хурсанд қайтди. Кўнглидан ўтказди, каштачилик сирларини биринчи навбатда ўзим пухта ўрганаман. Сўнг қишлоғимиздаги ишсиз қиз ва жувонларни йиғиб, уларни, аввало, чеварликка қизиқтираман, кейин эса жамоа бўлиб тикишга ўтаимиз. Қулимсираб, ҳазил аралаш, лекин қатъий ўйлади у: "Чеварликда яхши мақсадда шундай рақобат билан меҳнат қилайликки, бизнинг қўлимиздан кашта ва ёстиқларнинг тез ва аъло даражада чиқаётганини кўриб, ортимиздаги отилар оғиб, яёв-лар ётиб қолисин!"

Сайёра БЕКМИРЗАЕВА

Табиат ва инсон

Хайрат маекани

Ар бир жонивор ўзига хос шароитда дунёга келади ва наслини давом эттиради. Борлиқни келажак авлод учун асраш, айниқса, жониворларнинг ноёб турларини сақлаб, йўқ бўлиб кетишининг олдини олиш инсоният зиммасидаги масъулиятдир.

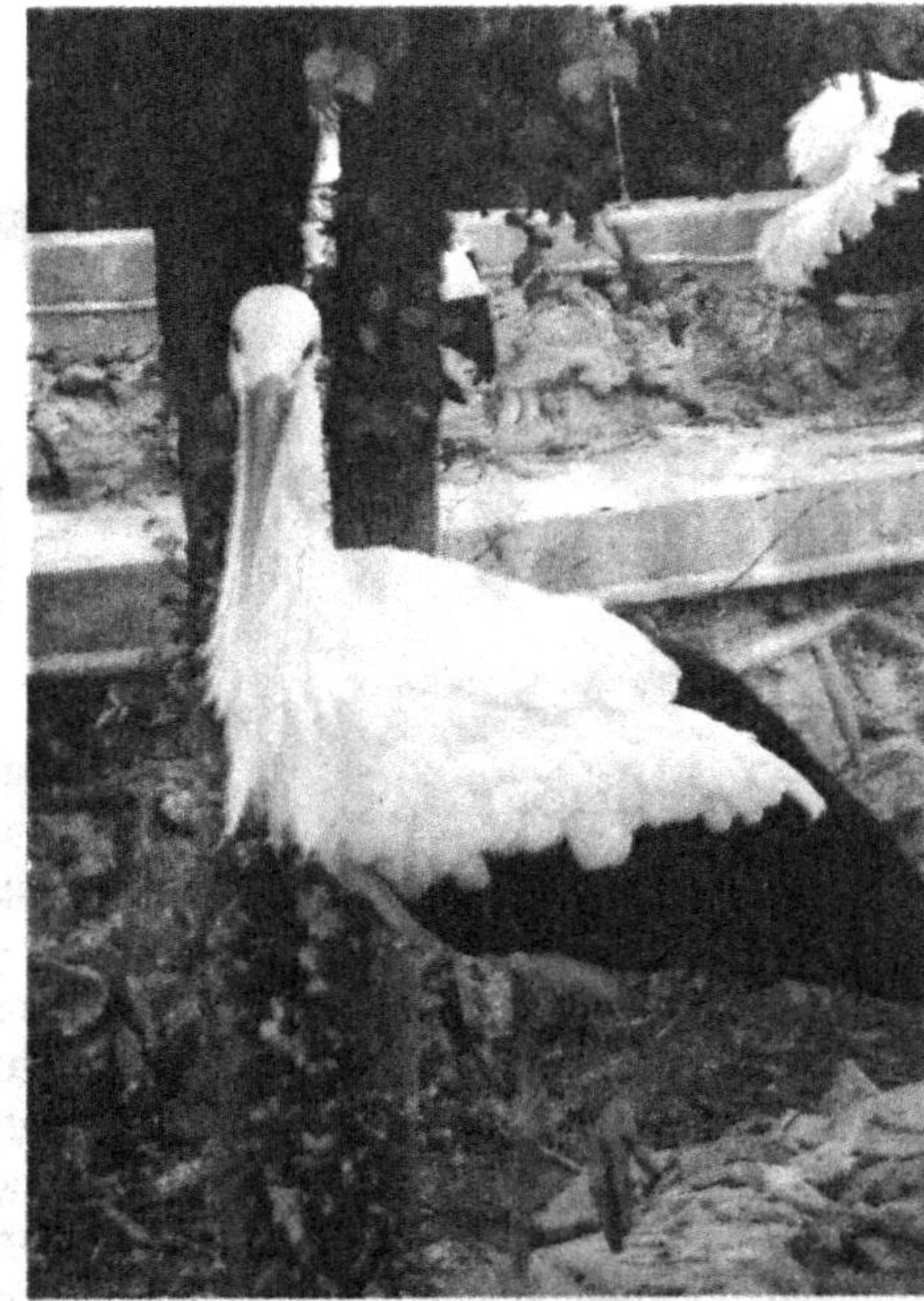
фоизи қизил китобга киритилган бўлиб, шулардан Усурия йўлбарси, Африка шерлари, Жанубий Америка анд кондорро куши, Патагония марлари, митти бегемот, осие филлари ва бошқа шу каби кўплаб камгайиб бораётган жониворлар сақланади. Энг қувонарлиси, соҳа мутахассислари ноёб жониворларни кўпайтириш борасида ютуқларга ҳам эришмоқда. Дунёнинг бошқа минтақаларида ҳам шу каби илмий изланишлар амалга оширилади. Ноёб жониворлар турларини сақлаб қолиш учун бир нечта халқаро форумларга асос солинган. Ана шундай ташкилотлардан бири "ЕАРАЗА" халқаро "Хайвонот ботаника ва аквариумлар ташкилоти" бўлиб, улар томонидан ҳар йили

турли анжуман ва тадбирлар ўтказиб келинади. Пойтахтимиздаги хайвонот боғи ушбу халқаро ташкилотга 2000 йили аъзо бўлди ва кўплаб хорижий давлат хайвонот боғлари билан бепул манфаатли айирбошлаш ва қимматли маълумотлар алмашиш имконига эга бўлди.

— Бизнинг иқлимда ва хайвонот боғимизда кўпайиб ёки камгайиб бораётган хайвонот турини давлатлараро "ЕАРАЗА" ташкилоти орқали айирбошлашимиз камёб жониворларни сақлаб қолиш учун қулай имконият яратмоқда, — дейди Тошкент хайвонот боғи сувда сузувчи қушлар бўлими бошлиғи Рушан Жўраев. — Ушбу жамғарманинг асосий мақсади ҳам камгайиб бораётган хайвонотларни кўпайтиришдир. Бундан ташқари Тошкент хайвонот боғи ўртасида Малайзиянинг Малака Ланкави, Россиянинг Москва, Красноярск, Пенза, Чехиянинг Пле-

зен, Прага, Хомутов, Германиянинг Франкфурт, Майн, Озарбайжоннинг Боку, Молдавиянинг Кишинев, Эстониянинг Таллин каби 50 дан зиёд давлат ва шаҳарлар билан дўстона ҳамкорлик алоқалари ўрнатилган. Мана шундай ҳамкорлик натижасида пойтахт хайвонот боғида камёб жониворларнинг тури кўпаймоқда.

Болаларни табиат ҳамда жониворларга меҳрини уйғотиш мақсадида боғ қошида "Ёш табиатшунослар" тўғраги фаолият курсатаётгани қалби эзгуликка лиммолим ёш авлодни меҳрли бўлишга ундайди. Жониворни бутун борлиғи билан эркалаган боланинг қувончи кўзида акс этади. Шу орқали жониворларга бўлган муҳаббати ошади. Бундан ташқари бу ердаги тўғрақ машғулоти жараёнида улар табиий бойликлардан оқилона фойдаланиш, муҳофаза қилиш ва кўпайтириш ўрганайдилар. Тўғраққа қатнашиш бепул. Ушбу масканга

бир марта қадам қўйган болаларнинг яна келаётгани, ҳатто улар бир неча гуруҳга бўлиниб хайвонот олами билан ҳар томонлама танишиш имкониятига эга бўлаётгани ўзимизга ҳам қувонч бағишлайди.

Тошкент хайвонот боғи аниқ ва мукаммал тизимга эга. Ҳордик олувчиларнинг хавфсизлигини таъминлаш учун боғ маъмурияти томонидан амалдаги қонун қоида-

ларга қатъий амал қилинади. Боққа ташриф буюраётган маданий, маърифий хордик олувчиларнинг хавфсизлиги тўла ва юқори даражада таъминланган бўлиб, ҳар бир табиат зарраси бўлган жониворга махсус чегаралар белгиланган. Тез орада иқлимга мослаштирувчи (климатрон) шиша биноларни барпо этиш ҳамда болалар билан алоқа қилувчи махсус бўлим иш бошлаши режалаштирилмоқда. Тасаввур қилинг, болажонлар митти кўён боласини ушлаб, силаганда ушбу жониворга нисбатан меҳри уйғонади, уни ўзига яқин дўст деб ҳис этади ва айни шу жараёнда болада жониворни асраб авайлаш иштиёқи пайдо бўлиши, шубҳасиз.

Хайвонот боғи йил бўйи ўз ишини тўхтатмайди. Бунинг учун махсус шароитлар яратилган бўлиб, сунъий иқлимга эга улкан климатронларда кичик сўт эмизувчилар, тигрлатикан, маймунлар парвариш қилинади. Шунингдек, махсус аквариумда денгизда — чучук сувда учрайдиган турли балиқларни кўрамиз.

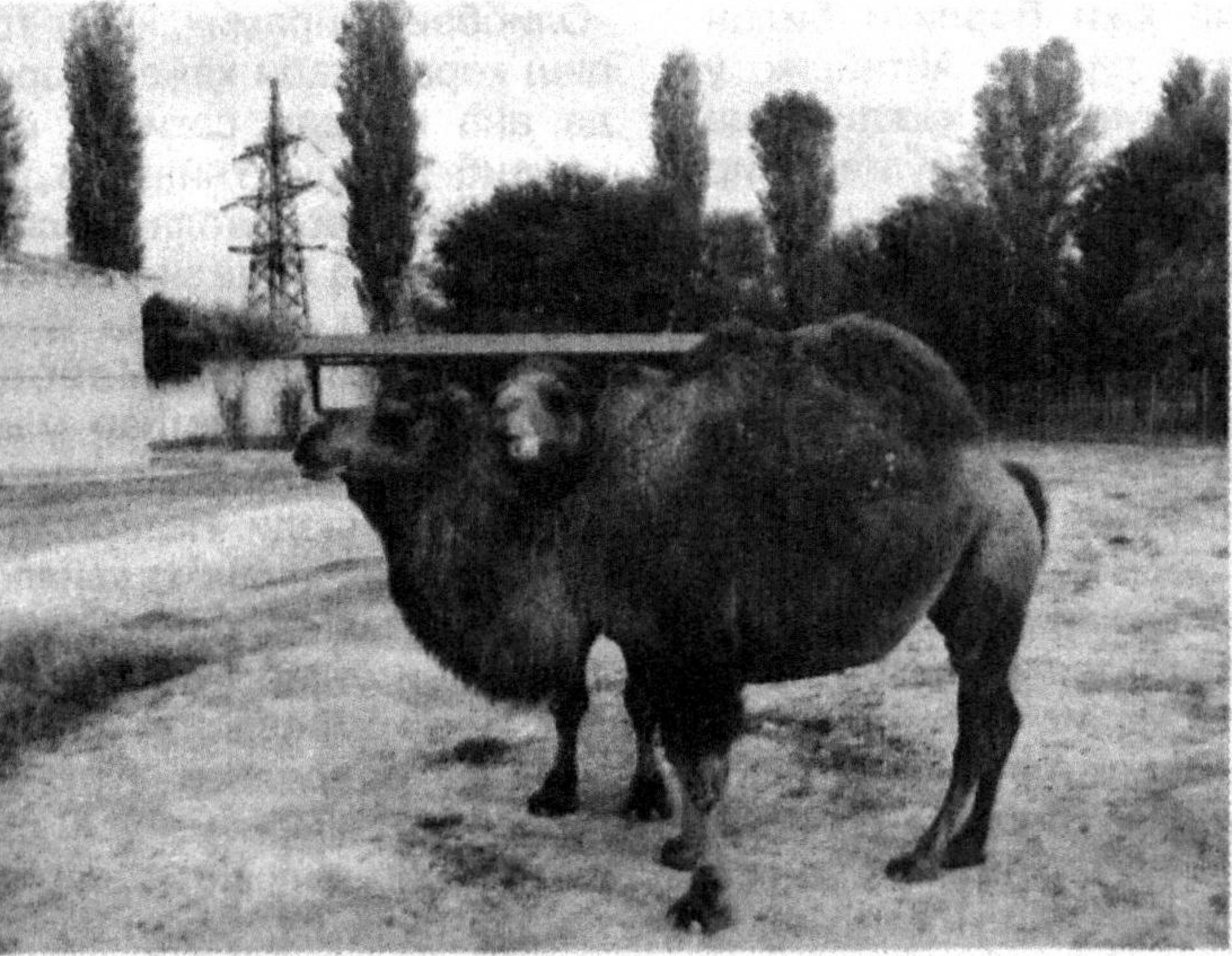
— Хайвонот боғида озиқ-овқат рецептига катта аҳамият берилади, — дейди Тошкент хайвонот боғи илмий бўлим бошлиғи Дамир Мингачов. — Жониворлар учун махсус озиқ-овқат таъминоти бўлими фаолият олиб боради. Қувонарлиси, бу ерда ўз ишига масъулиятли ишчилар фаолият юритади.

Дарҳақиқат, сўлим гўшага ташриф буюрар экансиз, бу ернинг озодалиги, кўркамлигидан дилингиз яйрайди.

Тошкент хайвонот боғида ўз вақтингизни мазмунли ўтказишни режалаштираётган бўлсангиз кун бошиданок бу ерга йўл олишни масала деб берган бўлардик. Шундагина 23,7 гектар ерни пиёда босиб ўтиш ва барча турдаги ўзингиз қизиққан табиат инъомларини кўриб улар билан яқиндан танишишингиз учун вақтингиз бемалол етади.

Элдор МАДАТОВ

1997 йил Юртбошимизнинг ташаббуси билан пойтахтимизда 23,7 гектар ер майдонига эга янги лойиҳада ҳаҳон стандартларига жавоб берадиган хайвонот боғи барпо этилди. Қолаверса, Вазирлар Маҳкамаси томонидан 2000 йил 10 январда "Тошкент хайвонот боғи коллекциясини тўлдириш ва бойитиш чора тадбирлари тўғрисида", шунингдек, 2008 йил 28 январда "Тошкент хайвонот боғини янада бойитиш чора тадбирлари тўғрисида"ги қарори қабул қилинди. Ўтган давр мобайнида ушбу қарорларга асосан Тошкент хайвонот боғи тубдан ўзгартирилиб, у ерда сақланаётган жониворлар сон ва таркиби жиҳатидан бойитилди. Ташриф буюрувчиларнинг маданий, маърифий масканларидан бирига айланган мазкур боғ ўзининг экзотик ва нодир жониворлари билан машҳур. Ҳозир бу ердаги 500 дан ортик тур, яъни 5,5 минг бош жониворнинг 90

Йўллар менинг ҳамроҳим

Сайёҳлик

Охири марта қачон пиёда юргансиз? Йўқ, ҳар кунги бекатгача шоша-пиша босиб ўтган йўлингизни ёки уйингиздан дўконида бирроғига бориб келишингизни эмас, шунчаки бамайлихотир пиёда юргангизни эслаб кўринг. Ёдингизга келмаяптими? Одатда бу ҳолат катта шаҳарларда яшовчилар учун табиий ҳолга айланиб улгурган. Вақт кам, иш кўп, деган важиб даяқ қилган замондошим елдек учаётган машинасида фурсатини енгишга уринади, у асосда туман бойлиги — саломатлигини бой бераётганини ўйлармикан?..

Бугун ортикча вазн муаммоси дунё бўйлаб хавотирли масалага айланаётгани хусусида бот-бот таъкидланаётир. Мутахассислар бунинг сабабларидан бири сифатида кам ҳаракатликни айташяпти. Пиёда юриш эса нафақат бу касалликнинг, балки у етаклаб келувчи бошқа хасталикларнинг ҳам олдини олишда қўл келиши аллақачон ўз исботини топган. Шунга кўра, илгари замонларда бирор манзилга етиш учун пиёда йўл юрилган бўлса, бугун бундай пиёда масофани босиб ўтиш саёҳатнинг алоҳида тури сифатида эътироф этилмоқда. Кейинги йилларда сафар қилишнинг мазкур тури айнан Европанинг йирик, ривожланган шаҳарларида оммалашмоқда. Кузатувчилар бунга техника, транспорт тараққиёт этган бир пайтда инсонларнинг табиийликка интилиши кучаяётгани билан изохлашмоқда.

Бизда ҳам саёҳатнинг мазкур тури билан жиддий шуғулланувчилар топилади. Ҳамюртимиз Аҳмад Хасанов дунёнинг бўйлаб 5500 километр масофани яёв босиб ўтган. Сафар қилишнинг бу усули бошқаларига қараганда хийла машаққатлироқ ва хавфлироқ эканини инобатга оласак, Унинг бундай ишга бел боғлагани эътирофга арзигулик, албатта.

— Саёҳат қилиш истаги менда 1993 йили пайдо бўлган, —

дейди суҳбатдошимиз. — Нориндан Тошкентгача бўлган масофани босиб ўтган қирғизистонлик марофони ҳақида билгач, бу ниятимни амалга оширишга қарор қилдим. Ундаги иштиёқ менда ҳам ҳавас уйғотди. Бир кунги нидерландиялик авлининг юз километрик масофани босиб ўтгани ҳақида ўқиб қолдим. Тажриба сифатида дастлаб Тошкент-Янгийўл, Тошкент-Чирчиқ йўналишларида ўзимни синадим. Анча машқлар қилдим, жиддий тайёргарлик кўрдим. Нафақага чиққач эса биринчи сафарим Тошкентдан Фарғонага бўлди.

Саёҳатга чиқиш мароқли, бироқ унга тугал тайёргарликсиз чиқиш нафақат хавфли, балки соғлиққа акс таъсир этиши ҳам мумкин. Шундай экан, пиёда сафар қилиш учун руҳан тайёр бўлиш билан бирга халқона тил билан айтганда соғлиқ кўтаришини ҳисобга олиш муҳим. Бундай сафарларга отланиш олдидан кўриладиган амаллар ҳақида Аҳмад ака ўз тажрибасидан келиб чиқиб шундай дейди:

— Сафарга чиқишдан олдин, албатта, катта тайёргарлик кўраман. Илк сафарим олдидан ишни спорт сумкасини олишдан бошладим, керакли анжомларни тўпладим. Сўнгра табиий кўриклардан ўтдим. Мураббийим Турсунбой Тошматов билан бирга узок вақт машқ қилдим. У

инсоннинг кўмаги, маслаҳати билан шундай масофаларни босиб ўтдим. Ниҳоят сафар олдидан "Ўзбектуризм" компанияси раҳбари Уринбосари Анвар Темиржўраев менга оқ йўл тилаб, маънавий ёрдам берди. Албатта бу инсонлардан миннатдорман. 2011-2012 йиллар Бухоро, Қизилқум чўллари, хусусан, Газли, Қипчоқ, Чандир аҳоли пунктлари, кейинчалик Хоразм, Нукусгача пиёда бордим. Албатта бунинг ўзи бўлгани йўқ. Ҳар қандай об-ҳавода — ёмғирда ҳам, қорда ҳам юришимга тўғри келди. Сайёҳ сўзида давом этади:

— Энг хавфли сафарим Бухоро вилоятига қилган саёҳатим бўлди. Бухоронинг Қоровулбозор худуди хавф-хатарга тўла жойлар экан. У ерда ўз кўзим билан шоқолларни, эчкиэмар, тошбақа-у, илонларни кўрдим. Уларни четлаб ўтишга ҳаракат қилдим. Шундай дамларда кўриқона ходимлари ёнимга келишиб, бу ерларда нима қилиб юрганганимни сўрашди. Саёҳатга чиқганимни эшитиб, ажабланишди, хавфли йўлларда мени кузатиб қўйишган пайтлари ҳам бўлди.

Сафар қилиш руҳни тозалайди, дейишади. Дунё кезишингиз ўзига хос ҳикмати — жисмоний бардамликдан ташқари руҳий баркамоллик, дунёқараш ва билимларни кенгайтириш экани аллақачон исботланган. Она Ватанингизни пиёда кезиш эса дийдори ёт бўлса-да, қалбдан яқин инсонлар билан кўришиш, ҳақиқий қондошлик илиқлигини розмана ҳис қилиш демок. Боз устига, умргузавонлик қилаётган гўшанингиз сен билмаган, эшитмаган қирраларидан хабардор бўлиш ўзингиз, ўзалингизни қайта кашф этиш билан тенг, чамама-да...

— Саёҳат — ўзингиз учун дунёни қайта кашф қилиш дегани. Айниқса, пиёда сафар қилсангиз, ҳар қадамда қизиқарли ҳодисаларга дуч келасан. Бундай ҳулосага келишимга йўл-йўлақай учраган воқеалар, дуч келган аjoyиб инсонлар сабаб бўлди. Бир сафар йўл қураётган бар-

рикенинг қурувчилар кеч бўлиб қолгани сабабли менга тунаш учун жой бериб, бор-йўқларини мен билан баҳам кўришди. Улар билан бир даврада ўтириб, бугун мамлакатимиздаги буюк бунёдкорлик ишлари, ободлик сари қўйилаётган дадил қадамлар эканини, бу ишлар эса ўз-ўзидан бўлаётганини, бунинг замирида қанчадан-қанча меҳнат ётганини англадим. Уларнинг иссиқни иссиқ демая шижоат билан ишлаётганларини кўриб, фахрландим. Боз устига, уларга бу машаққатли меҳнатларини биров бўлса-да, энгиллатиш учун яратилган шарт-шароитни кузатиб, дилим ёришди. Касбим ҳайдовчи бўлгани учун йўллар доим менинг ҳамроҳим бўлган. Бироқ уларнинг қандай яратилиши ҳақида йўлаб кўрмаган эканман. Сафар баҳона бунга ўз кўзим билан кўрдим, кузатдим, кези келганда оз бўлса-да ўргандим ҳам.

Эсимда, Қашқадарёга саёҳатим Наврўз айёмига тўғри келган. Шу сабабдан бу гўзал гўшанинг кўкларда келинчакдек безанишини кўриб, дилим ёришса, қалби дарё инсонларни кўриб, кўнглим тоғдек кўтарилган. Айни байрам палласи бўлгани боис қай-жу-

вонларнинг миллий либосларда юрганларини кўриб, кўзим қувнаган. Шу баҳона юртимиз бўйлаб Наврўзи оламнинг қандай нишонланишини, халқимиз томонидан бу айёмнинг қандай эъозланишини кузатдим.

Жаҳон табиёти ходимлари айдрим касалликнинг даво чораси айнан серҳаракатлилик эканини айтишмоқда. Кўпроқ пиёда юриш нафақат ортикча ваздан азият чекаётганлар учун тавсия этилаётир, балки унинг даво айли, ўпка, мушак ҳамда юрак фаолияти тизимида муаммоси бўлган айрим беморлар учун ҳам фойдалан холи эмаслиги таъкидланмоқда. Тажриба асосида соҳа мутахассислари икки соат давомида бамайлихотир яёв кезиб организмдаги 50 килокалорияни йўқотиш мумкинлигини исботлашди. Бир сутка давомида ўз километр масофани босиб ўтганлар эса вазн ортиб кетиши ҳақида қайғурмас ҳам бўларкан.

Юрган — дарё, деганларидек юриш, умуман мунтазам ҳаракат соғлом бўлишнинг бадали. Ўз тажрибамдан келиб чиқиб айтишим мумкинки, қон босими, юрак фаолиятини меъёрда бўлишини таъминлашда серҳаракат-

лик гоёта муҳим. Доимий пиёда юрган одамнинг оёқ-қўллари бақувват бўлади. Бундай одамлардан ланжлик, чарчок ҳам йироқ.

— Сафарларимдан олган таассуротларимни ёзиб бораман. Албатта уларни чоп этиш ниятим ҳам бор. Жонажон Ўзбекистонимизнинг 5500 километрик масофасини босиб ўтган бир фарзанди сифатида ўзим туйган, ҳайратлангирган воқеа-у, манзаралар ҳақидаги хотираларимни бошқалар билан ҳам ўртоқлашни истардим. Агар таассуротларимни нашр эттирар олсам, ўйлайманки, бу юртимизга ташриф буюрувчи сайёҳлар учун ҳам гоёт қизиқ ва фойдали бўларди, — дейди сайёҳ ҳали босилажак йўллари хусусида тўхталишдан аввал қалбидаги эзгу нияти билан ўртоқлашаркан. — Келажакда Европага саёҳат қилиш ниятим ҳам йўқ эмас. Ниятнинг ўзи билан иш битмайди, албатта. Бунинг учун катта тайёргарлик қилишим зарур. Айтганча, Европага сафаримни спорт велосипедида амалга оширолмайман.

Олим беамал бўлмагай. Илми яхши ўргангил. Билган илмингни яхши иборалар билан баён қилгил. Бемаъни даъво билан хижолат бўлмагил... Ўзингга маълум бўлган ва яхши билган сўзларингни кўпроқ айтгил. Бемаъни сўзлар билан шарманда бўлмагил.

Мохира ОТАБОЕВА, "Hurriyat" муҳбири

Эй ФАРЗАНД...

Шундай бир вақт келадик, замоннинг ҳодисалари билан ўшал касбга, хунарга муҳтож бўласан ва шу муносабат билан ҳар қайси хунарсирларидан хабардор бўлганинг яхшидир. Агар хунарга муҳтож бўлмасанг, шу улуглигинга ўтирасан, лекин улугларга барча илми билиш лозимдир...

Ёд олишинг, дарс ўқишинг кўп бўлсин, ҳозиржавоб бўлгил, ҳар масалага ўйлаб жавоб бер. Бировга кўр-кўрона тақлид билан иш қилмагил, ўз қарашларингни мустақкам тут. Қандайдир икки изоҳга қаноатланма, ишончли одамларнинг хати бўлмагунча ҳеч сўзга эътимод қилмагил. Ҳар китобни ва дафтарни биринчи ўринга қўйгил, тўғри сўзини эшитишни тиласанг, сўз ва фикрларига қарагил. Ҳар бир одамнинг ноаниқ сўзини эшитмагил ва айрим шахсдан бошқага эътиқод қилмагил.

Олим беамал бўлмагай. Илми яхши ўргангил. Билган илмингни яхши иборалар билан баён қилгил. Бемаъни даъво билан хижолат бўлмагил... Ўзингга маълум бўлган ва яхши билган сўзларингни кўпроқ айтгил. Бемаъни сўзлар билан шарманда бўлмагил.

"Қобуснома"дан

HURRIYAT

MUSTAQIL GAZETA

Муассис:

Ўзбекистон Журналистлари икхидий уюшмаси

Манзилимиз: 100000, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Электрон манзил: info@uzhurriyat.uz

Бosh муҳаррир Ўқтам МИРЗАЁРОВ

Тахрир хайъати:

Фирдавс АБДУХОЛИҚОВ
Камол АЛЛАЕВ
Ғулom МИРЗО
Феруза МУҲАММАДЖОНОВА
Акmal САИДОВ
Сайди УМИРОВ
Шерзод ҒУЛОМОВ

Телефонлар: 236-23-35, 236-23-27, 233-67-51; Тел-факс 236-75-15
Реклама ва маркетинг бўлими:
Тел: 233-36-02.

Вилоят муҳбирларининг телефон рақамлари:

Бухоро — (+99890)-557-40-17,
Самарқанд — 8-366-233-62-12,
Сурхондарё — (+99894)-262-25-33,
Қорақалпоғистон — (+99891)-384-41-61.

Тахририятга келган хатлар доимий эътиборимизда.

ISSN 2010-7528

Индекс: яқка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233

Газета Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 0080-рақам билан рўйхатга олинган. Ҳажми 4 босма табоқ. Бичими — А-2.

«O'zbekiston» НМИУ босмаҳонасида чоп этилди. Босмаҳона манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси 30.

Навбатчи:

Бобур Муҳаммадиев

Топшириш вақти — 20 00
Топшириш — 20 00

Адади: 4374 Буюртма — J-8167 1 2 3 4 5